

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 22. elokuuta 2011

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 8 56. vuosikerta

Juhlajumalanpalveluksesta siirryttiin seppeleenlaskuun sankarihaudalle ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Lippua vie Markku Pärssinen.

Juhlatoimikunnan pj. Pertti Hakanen joukkoineen järjesti onnistuneet juhlat. Puhujanpöntössä Karjalan Liiton kunniapij. Markku Laukkanen.

Pyhäjärvi- juhlissa Karjala-henki taas koholla

Jo 65. kertaa järjestetyt Pyhäjärvi-juhlat nostattivat jälleen kerran Karjala-henkeä monen sukupolven voimalla. Sastamassa 16.-17.7. vietetyt juhlat kokosivat paikalle satamäärin pyhäjärveläisjuurisista ystävineen.

Juhlapuhuja, Karjalan Liiton kunniapuheenjohtaja **Markku Laukkanen** evästi vanhempaa polvea näyttämään nuorille kotipolkua Karjalaan; vaikka kivijalkaturisteiksi meitä sanottaisiinkin, on tärkeää löytää omien juuriensa paikka.

Nuoren puheenvuoron käyttänyt **Jenni Repo** toivoi samaa: vanhemmat, kertokaa – nuoret kyselkää!

Lisää juhlista sivuilla 6-11 ja 16.

Tyrvään Pyhän Olavin kirkko antoi tunnelmalliset puitteet muistojen illalle.

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä Helka Mäkelä ja Pekka Salonen, airueina Katri Pajunen ja Lotta Hakanen. Kuvat: Marjo Ristilä-Toikka.

Sketsihuumorin voimalla ruodittiin murteiden ja tapojen eroja, asialla Katri Pajunen, Eeva-Liisa Sianoja ja Maarit Kallio. Kuva: Kati Kärki.

22. elokuuta 2011

Järkeä ja tunnetta

Pitäjäjuhlat, kihut, on taas vietetty. Vammalan väki, tai pitääkö sanoa Sastamalan, järjesti loistavan juhlan. Eiväthän juhlien pitopaikat keskenään kilpaile, paitsi joskus leikisti, yrittävät vain aina parhaansa. Mutta jos kisaisivat, Sastamalan pitäisi antaa vähän tasoituspiteitä muille paikkakunnille. Niin poikkeuksellisia etuja heillä on ihan luontaisesti. Ei joka paikassa ole Pyhän Olavin kirkkoa ainutlaatuisin pyhäjärveläisin muistoin. Ei löydy joka pitäjästä kaikkien arvostamaa rovastia, joka oikeasti saarnastuolista pudottelee kovin sopivia sanoja muistojen illan väelle. Juhlatoimikunnalla ei kaikissa paikoissa ole niin jämäkkää puheenjohtajaa, joka paitsi tekee itse, saa myös koko perheensä töihin, ja vielä vähän sukuakin. Tähän liittyen, harvassa pääjuhlassa on ollut juontaja, jolta käy noin sujuvasti sekä puhe että laulu. Luetteloa voisi jatkaa. Tavallista ei ole iltamapaikalla vanhojen traktoreiden puksutuskaan ja päreiden irrottelu pölkkyistä.

Juhlien järjestely oli helpon tuntuista. Niin helpon, että tällä kertaa jäi mielestäni normaalia enemmän tilaa tunteille. Herkistely alkoi jo muistojen illassa yllämainitun rovastin kertoessa paitsi kirkon, myös Pyhäjärven kirkon krusifiksin vaiheista. Pääjuhlassa tämä tunnelma huipentui. Olihan juhlapuhujanakin kovasti kokenut karjalainen, joka tuntee väkensä. Ei taidettu paperille kirjoitettuun tekstiin asti edes päästä. Tässä lehdessä tullaan järjestäjiä kiittämään monessa paikassa. Yhdet kiitokset vielä tältäkin paikalta ihan kaikille.

Sieltä se tunnelma siis jostakin hiipi. Ehkä vanhaa vesistöä pitkin, kauniin sään saattamana, kansallispukujen koristamana. Monien viisaiden ja hauskojenkin sanojen mukana alkoi mieleen syntyä myös kiitollisuutta. Kai sitä voidaan jonkinlaiseksi Suomen oloissa ainutlaatuiseksi pakolaisongelmaksikin sanoa, tuota yhden alueen tyhjentämistä ja sijoittamista jäljelle jääneeseen Suomeen. Se on ollut järkevasti hoidettu. Ja tehtävä on ollut vaikea. Joissakin puheissa tuli esiin, että näille Hämeen-Satakunnan rajoille oli hyvä sijoittautua. Siltä todella nykyään näyttää. Ahkeraa työtä, yrittämistä ja osallistumista kunnioittaa niin Kokemäenjoen varren asukas kuin sellainenkin, jonka juuret ovat Karjalassa. Järki, työ, tunteet. Ne yhdistävät kaikkia.

Juhlan jälkeen alkaa arki. Syksykin lähestyy. On aika kerrata kesän tapahtumia. Karjalan matkoja osui kohdaleneni kaksi: keväinen pilkkiretki ja toukokuinen Suvannon seudun säätiöiden yhteinen matka. Kotiseutumatkat ovat osoittaneet pieniä hiipumisen merkkejä. Yksi lääke on laajentaa matkojen piiriä. Eiväthän suvutkaan ole yleensä yhdestä ja samasta paikasta lähtöisin, Pulakoin takin on paitsi Pyhäjärveltä, myös ainakin Sakkolasta, Metsäpirtistä ja Raudusta. Olemme sukumme pikkuseuran kanssa ennenkin käyneet eri pitäjissä. Mutta tämä matka innosti todella laajempaan Karjalan kannaksen tutkimiseen. Suosittelen lämpimästi kaikille muuallakin kuin kotipaikoilla vierailusta.

Tämä on ensimmäinen hallintoneuvoston puheenjohtajana kirjoittamani pääkirjoitus tähän lehteen. Kuluneen kevään aikana palautetta on tullut ihmehen runsaasti. Lehteä luetaan tarkkaan. Sana kiertää. Kaikki palaute on ollut positiivista ja rohkaisevaa. Miksi tällaisiin tehtäviin tartutaan? Kysymys on järjestä ja tunteesta. Kannaksen väki joutui kahdesti kokemaan aivan ainutlaatuisia vaiheita Suomen historiassa. Tunteissamme on suuri kunnioitus näitä kokemuksia kohtaan, ja luonnollisesti kiinnostusta omiin juuriin. Ja järki sanoo, ainakin kun katsoo peiliin ja almanakkaan, että aika tekee armoitonta työtään. Kun ei ole järkevää syytä kieltäytyä, pitää viestikapulaa kantaa hetken aikaa.

Yksi suuri tunneasia on vielä. Todella upeaa on saada oma nimi jatkoksi seuraavaan hallintoneuvoston puheenjohtajien joukkoon: Heikki Inkinen, Nestori Kaasalainen, Erkki Pärssinen, Mauri Vanhanen, Yrjö S. Kaasalainen, Antero Pärssinen.

Kiitollisin ajatuksin

ESKO PULAKKA

Sukuseminaarissa nähtyä ja kuultua

Pyhäjärvi-juhlien lauantain ohjelmaperinteisiin kuului sukuseminaari. Tällä kertaa aiheena oli **Esko Simonen** kokoama kooste vanhoista kartoista Pyhäjärven kylistä 1770-luvulta ja niissä olevien tietojen vertaaminen vuoden 1938 topografikarttoihin.

Perinteisesti olemme tottuneet lukemaan kartoista ainoastaan ”maantieteellisiä” asioita. Näistä kartoista voi havaita muutakin. Asuinpaikkojen ohella pelot, metsät ja niityt ovat merkittyinä selkeästi aikansa symbolein. Eräistä vanhoista kartoista saa taidokkaasti piirrettyjen kuvien avulla käsityksen menneen ajan talonpoikien muodista, työtavoista ja asusteista.

Kartat ovat taidokkaasti piirrettyjä pohjoisnuolineen ja mittakaavoineen – todellisia sen ajan kartoittajan taideteoksia. Mielenkiintoisen lisän karttatietoihin antavat tunnusluvut; hevosia/aikuinen mies ja lehmiä/aikuinen nainen.

Verrattaessa 1700-luvun kartoja 1938 karttoihin havaitaan, että taloja on siirretty 1700- ja 1800-luvuilla alkuperäisiltä paikoilta toiseen paikkaan. Mikä tähän on ollut syytä? Liekö lahjoitusmaakauden toimenpiteillä ollut vaikutuksensa (kirjoittajan huomautus)?

Voit tutustua Vpl. Pyhäjärven 1700-luvun jälkipuoliskon kyläkarttoihin verotietoineen nettiosoitteessa; www.suvannonsuvut.net/tallenteita.

Samassa tilaisuudessa **Antero Pärssinen** teki selkoa Vanhan Suomen läänintileistä. Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen jäsensivuille, osoitteessa www.digiarkisto.org, on tallennettu yli 800 numeroitua digikuvaa läänintileistä.

Pyhäjärven osuus kylitän on kuvissa 562-583. Tämän ohella samasta arkistosta löytyvät myös henkikirjat. Vuonna 1754 päivättyjen tietojen mukaan Pyhäjärvellä asui 2 248 persoona.

Pyhäjärveläisten sukututkimus ei ole enää yksin rippikirjojen varassa. Esi-vanhempiemme elämänvaiheista on saatavissa nyt olennaista lisätietoa sekä vanhojen karttojen että muiden digitaaliseen muotoon puettujen asiakirjojen avulla. Hankaluutena on vain se, että 1700-luvun materiaali on kirjoitettu vanhalla ruotsilla, jonka taitajia on keskuudessamme varsin suppea joukko. Toisaalta eräät aineistosivut ovat tuhoutuneet aikojen saatossa.

Sukuseminaarit samoin kuin suukokoukset ja -tapaamiset Pyhäjärvi-juhli-

Seminaarin luennoitsijat Esko Simonen ja Antero Pärssinen. Kuva: Kati Kärki.

en yhteydessä jatkuvat myös vastaisuudessa eri teemoin rakennettuina. Antero Pärssisen luopuessa sukuseminaarin vetovastuusta hänen tehtävänsä ottaa vastaan **Kalle Pakarinen**,

joka toimi mm. Kauvatsal-la vuonna 2010 järjestetyn sukuseminaarin luennoitsijana.

KAUKO
HINKKANEN

Pärssisen sukuseuran nettisivut avattu

Elokuun alussa on avattu Karjalan Liiton jäsenseuroilleen tarjoaman palvelun kautta myös Pärssisen sukuseuralle omat nettisivut. Ne löytää netistä menemällä polkua Karjalanliitto/Jäsenyhdistyssivut/Pärssisen sukuseura tai suoraan kirjoittamalla hakukenttään <http://www.karjalanliitto.fi/index.phtml?s=1666>.

Otamme mielellämme vastaan kommentteja sivuista ja ehdotuksia niiden parantamiseksi. Aineistoa sivuilla julkaistavaksi ja ehdotuksia sivujen kehittämiseksi ottaa vastaan seuran sihteeri tuusulalainen **Kaarina Pärssinen** ja sivuja päivittää sukuseuran helsinkiläinen **Pentti Korkka** sukuseuran hallituksesta.

Puheenjohtajana sukuseurassa jatkaa edelleen **Antero Pärssinen** Hollolasta. Seuran uudeksi varapuheenjohtajaksi viime marraskuussa edesmenneen heinolalaisen **Tuomo Pärssisen** jälkeen on hallitus valinnut keskuudestaan **Marja Huovilan** Vierumäeltä. Jäsenasioita ja taloutta koskevissa asioissa vastaavana toimii edelleen Salossa asuva **Timo Pohjola**.

Tiedotus- ja toiminta-asioissa yhteyshenkilönä on seuran sihteerin tehtävissä Timo Pohjolan jälkeen jatkava **Kaarina Pärssinen**.

Hänen siirryttyään hallituksen varsinaiseksi jäseneksi tilalle on uudeksi varajäseneksi kutsuttu **Seija Pärssinen** Heinolasta.

Puheenjohtajan, sihteerin sekä jäsen- ja talousasioista vastaavien yhteystiedot ja hallituksen kokoonpano löytyvät nettisivuilta ja tarvittaessa allekirjoitaneelta.

Pyhäjärvi-juhlien yhteydessä Vammalassa pidettyyn lyhyeen sukuseuran infotilaisuuteen kertyi parisenkymmentä sukuseuran jäsentä.

Seuraavan kerran sukuseura on esillä 8.-9.10.2011 Vantaan ammattiopistolla Hiekkaharjussa os. Tennis-

tie 1 pidettävässä Kuulutko sukuuni tapahtumassa.

KAARINA
PÄRSSINEN
Pärssisen sukuseura ry,
sihteeri
kaarinaparsinen@gmail.com
040-519 3036
Oravanmarjantie 3
04300 Tuusula

Parisenkymmentä Pärssisen sukuseuran jäsentä kokoontui Pyhäjärvijuhliella juhlien sukuseminaarin jälkeen. Kahvit maistuivat sen jälkeen (Salo), Arvo Pärssiselle (Sastamalan Kiikka), Maritta (Salo) ja Kaarina Pärssiselle (Tuusula). Kuva: Juhani Paaajanen.

Äikiä-suku kokoontuu vuosittain - nyt viisi serkusta perheineen

Rotjanlahden Äikiät eli **Helena ja Aapro Äikiän** sukulaiset ovat kokoontuneet vuosittain yhteiseen tapaamiseen. Alkuaikoina kokoonnuttiin aina Tapaninpäivänä, mutta jo viime kesänä siirryttiin uuteen käytäntöön eli elokuun ensimmäisenä sunnuntaina tapahtuvaan tilaisuuteen.

Tällä kertaa olimme koolla Aliisa ja Armas Äikiän sodan jälkeen Huittisten Sampuun rakentamalla Mikkolan tilalla, jonka nykyinen omistaja on heidän poikansa Aarni.

Hilja-tätimme kuoltua alkuvuodesta suvun vanhimpana toimii Aarni Äikiä.

Tapaamisessa ruokailun ja kahvittelun lomassa muistellaan vanhoja suvun tarinoita ja sattumuksia ja yhdeksi kohokokhoksiksi on aina muodostunut sukulon tekeminen. Suurten voittojen toivossa tehdään tulevaisuuden suunnitelmia.

Juho Äikiän syntymäpäiville osallistuttiin 7.7.1874 Nokkamäkeen Rinnemaan tilalle. Henkilöt vasem. Viljo Äikiä, Arvi Hinkkanen, Hilja Hinkkanen, Aino Äikiä, Juho Äikiä, Aliisa Äikiä, Armas Äikiä ja seisomassa ryhmästä ainoa elossa oleva Saara Äikiä, joka sairauden takia ei ole enää jaksanut muutamaan viimeiseen tapaamiseen osallistua.

Hilja ja Arvi Hinkkasen poika Kauko on nyt koonnut lähes 100 sivua sukutauluja ja muuta tietoutta ja ehkä ensi kokoontumiseen saadaan jo kirjoittajan ja muiden serkkujen toimesta

kootut teokset käteen.

Tämänkertaiseen kokoontumiseen osallistui seitsemästä serkusta viisi perheineen.

REINO ÄIKIÄ

7.8.2011 kokoonnuttiin Mikkolan tilalle Huittisten Sampuun, jonne Aarni perhe oli järjestänyt yhteiseen tapaamiseen mahtavat puitteet.

Kesäkodilla viihdyttiin saunaillassa

Neljäs kesä, kun olimme päättäneet kutsua Vpl. Pyhäjärvi-seuran jäsenistöä Karjalaisten kesäkodille Laajasalon Jollakseen viettämään saunailtaa. Epävarmoja säitä pelkäämättömät puolentoistakymmentä tulivat ja Luoja palkitsi meidät koko illaksi ihanalla aurinkonpaisteella. Kevyt kesätuuli puhalteli lännen puolelta eikä pitkähihaista tarvinnut, vaikka oltiin aivan meren rantakallioilla.

Kesäkotina toimiva Villa Bergsund on rakennettu jo v. 1886. Tänä vuonna voitaisiin siis viettää huvilan 125-vuotisjuhla! Paikka vuokrattiin v. 1970 Karjalaisten kesäkodiksi. Asiaa alkoi hoitaa Pääkaupunkiseudun Karjalaisyhteisöt eli Pääsky ry, jonka perustamisen 40-vuotisjuhla vietettiin viime vuonna.

Helsingin kaupungin omistukseen testamenttilahjoituksena aikoinaan siirrettyä huvilaa ulkorakennuksineen vuokranantaja kunnosti ensimmäisen kerran merkittävässä määrin vv. 2009-2010. Ehkä tärkeimmät uudistukset, kaupungin vesijohtoverkoston liittäminen ja sisäveset sekä kunnostettu keittiö ovat nyt olleet toista kesää käytössä.

Seuramme aloitteesta rakennettavaa laituria saadaan vielä odottaa. Monia kunnostustöitä, mm. maalauksia ja pihan laitoja on tehty pääskyläisten talkootöinä. Kuulimme Pääsky ry:n puheenjohtajalta ja Kesäkodin puuhanaiselta räisäläistaustaiselta **Anja Lehtiselältä**, että tiloja on saatu aikaisempia vuosia paremmin vuokratuksi mm. perhejuhliin, mikä turvaa Pääsky

ry:n vuokranmaksukykyä.

Saunaillassamme nautittiin pyhäjärveläisemäntien leipomia herkkuja broilerivihannespiirakkaa, kesäkurpitsakakkua ja kesäkodilla hauduttelemaamme, hirsistä tehtyä uunipuuroa lisukkeineen. Saunojat keuhivat kovasti kesäkodin saunaa ja uimaan uskaltaneet meriveden virkistystä. Tarjoiluista saatiin myös kosolti kiitosta.

Haastamista piisasi niin, että hyvä kun kymmentä käydessä päästiin kotimatalle. Kaikki esittivät toivomuksen, että ensi vuonna taas tänne! Seura sai paikalla olleilta jäseniltään taas lisää ideoita toimintaan, mistä kiitokset kaikille!

Vpl. Pyhäjärvi-seuran seuraava jäsenistön yhteinen tapaaminen on sunnuntaina 6.11.2011, jolloin pidetään syyskokous ja sen ohjelmaosuudessa on luvassa mm. museoasiaa ja ehkä yllätysvieras Karjalan Liitosta.

Kesäkodilla toiminta jatkuu, saunaa voi vuokrata ja kesäkahvilaan pääsee vielä syyskuun ensimmäiseen viikonvaihteeseen asti. Tiedustelut ja varaukset 0400705959/Anja Lehtinen

KAARINA
PÄRSSINEN

Saunomisen lisäksi maisteltiin hirssipuuroa, kahvia ja osallistujien tekemiä leivonnaisia. Pöydän ääressä vasemmalta Eija Savolainen, Kaisa-Liisa Korhonen, Keijo Tikka, Teuvo Leinonen, Leena Jaakkola ja Maija Luukkanen. Kuva: Kaarina Pärssinen.

Kesäkodin keittiössä saunailan tarjoilun jälkiselvittelyissä Mirja Näriäinen (edessä vas.) ja Kaisa-Liisa Korhonen, takana Raili Angerman ja Kaarina Pärssinen. Kuva: Martti Näriäinen.

Pyhäjärvi-tuotteita lahjaksi ja omaan käyttöön
Vaakunapaitoja edullisesti esim. lahjaksi ja asukseksi yhteisiin tilaisuuksiin juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita!

Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi.

Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL. Kappalehinta edelleen vain 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, tulossa lisäpainos DVD-versiosta, hinta entinen 20 eur.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postituskulut, myös Karjalatalolta noutamisesta voitte sopia.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

Rakkaamme
**Toivo Johannes
PUSA**

s. 1.5.1928 VPL PYHÄJÄRVI
k. 9.6.2011 SASTAMALA

Kaivaten ja kiittäen

Kirsti

**Tarja, Jarmo, Lauri ja Anna
Jarmo, Elina, Juuso ja Jenny
Merja, Timo, Juho, Jenni ja Joonas
sisarukset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

*Ehti iltaan elon päivät,
tuli rauha sydämeen,
Taivaan Isä otti vastaan
matkalaisen väsyneen.*

Siunattu läheisten saattamana.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme
**Paavo Adiel
PÄRSSINEN**

s. 12.1.1930 Vpl Pyhäjärvi
k. 6.7.2011 Huittinen

Kiitollisina kaivaten

Hely

**Terttu ja Matti
Jarmo ja Riitta
lastenlapset perheineen
sisar ja veljet perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

*Kesäaamussa tuoni jo hiljaa soutaa
ja uupuneen lapsensa lepoon vie.
On eessäs, Isä, nyt ikuista poutaa,
niin tasaista kulkea taivaan tie.*

Siunattu läheisten läsnä ollessa.
Lämpimät kiitokset osanotosta.

Rakkaamme, suvun vanhin
**ONERVA SELINA
KOKKO**

o.s. Pakarinen

s. 1.1.1920 Vpl. Pyhäjärvellä, Keljassa
k. 5.7.2011 Mynämäessä

Ikävöiden

Sinikka

**Helena perheineen
sukulaiset ja ystävät**

Jeesus sanoo:

*"Minä olen ylösnousemus ja elämä.
Joka uskoo minuun, saa elää,
vaikka kuoleekin." Joh. 11:25*

Siunaus toimitettu. Kiitos lämpimistä,
valoisista muistoista ja kaikesta osanotosta.

**Kerro perheen ja suvun
uutiset lehdessä**

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa
tietoja perhetapahtumista,
kuten merkkipäivistä, edesmenneistä
ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta
luvan tietojen julkaisuun.

Kirkonsanoma

"Armahtakaa!"

Saarna Pyhäjärvi-juhilla 17.7. Tyrvään kirkossa,
Joh. 8:2-11, Jeesus armahtaa aviorikoksesta tuomitun naisen.

Tiiviin yhteisön kaikki tiedonvälitys perustuu siihen, mitä toreilla ja turuilla puhutaan. Ja meistä ihmisistä puhutaan kaikenlaista. Osa siitä on totta, mutta osa ei. Tiedämme ihmisistä paljon sellaisiakin asioita, jotka ovat niin arkaluontoisia, ettemme uskalla puhua niistä kuin ehkä vain kaikkein luotetuimmille ystävillemme. Aina joskus tämä pinnan alla kuohuva keitos kiehuu yli ja joku joutuu juorujen ja pahojen puheiden ja kenties ilkeiden tekojenkin kohteeksi. Tällaisia yhteisöjä on kaikkialla maailmassa. Tämä kuvaus sopii vaikka, mutta se on kuvaus tämän päivän Raamatun kertomuksesta.

Jeesus erottaa toisistaan etiikan ja toisten ihmisten kanssa elämisen. Vaikka Jeesus toimii poikkeuksellisen armollisesti tämän aviorikoksesta kiinni saadun naisen kanssa, hänen avioliit-toietikkansa oli paljon tiukempi kuin tuona aikana tiukkapipoisilla kirjanoppineille. Elämän oikea ja väärä on yksi asia. Toinen asia on, miten eletään ihmisten kanssa, jotka ovat toimineet väärin.

Naisen kiinni saaneet olivat oikeassa olemisen hurmiossa. He kokivat olevansa parempia ihmisiä. Heillä oli nyt selvä osoitus siitä, kuinka toiset ihmiset ovat parempia kuin toiset. Heillä oli puolellaan myös Mooseksen laki, jonka mukaan aviorikoksesta tavatut oli kivitettävä kuoliaaksi.

Lain mukaan kuolemaan tuomittiin sekä nainen että mies. Nyt kuitenkin vain nainen oli tuomittavana. Tilanteen taustoja ei kerrota sen kummemmin. Oli mahdollista, että asetelma oli tarkoituksellinen, koska lainopettajat halusivat kiusata Jeesusta. Naisen aviomies on voinut vaikuttaa siihen, että nainen ylipää-

tään on tuomittavana. Ja kenties on aistittavissa käsitys, että nainen itsessään olisi jotenkin paheellisempi kuin mies, ja lankeemus on erityisesti naisen syy.

"Se teistä, joka ei ole tehnyt syntiä, heittäköön ensimmäisen kiven." Nämä Jeesuksen sanat hajottavat väkijoukon tehokkaammin kuin entisen poliisin "hajaantukaa"-komennot. Yksi toisensa jälkeen liukenee väkijoukosta, ja jäljelle jää vain Jeesus yksin naisen kanssa. Jeesuskaan ei tuominut naista. Jeesuksen toiminta ei johtunut siitä, etteikö nainen olisi Jeesuksen mielestä toiminut väärin. Kukaan ei kiistä sitä. Kysymys onkin nyt siitä, kuinka väärin menneen elämän kanssa eletään.

Naisen tuomitsijat ajattelivat, että tällaisen teon jälkeen kaikki elämässä on ohi. Hän ei ole heille enää ihminen. Hän on vain aviorikkoja, joka on kivitettävä kuoliaaksi. Jeesus näki hänessä kuitenkin ihmisen ja koko tässä asetelmassa paljon enemmän. Hän näki myös muiden ihmisten tekemät vääryydet.

"Se teistä, joka ei ole tehnyt syntiä, heittäköön ensimmäisen kiven." Nämä sanat asettivat ihmiset lahjomattoman peilin eteen. Ne paljastivat ihmisille, etteivät he suinkaan ole synnittömiä. Myös he itse olivat syyllisiä moniin väärinkäytöksiin omassa elämässään. He eivät olleet niin hurskaita lainoppineita kuin julkisesti esiintyivät. Tuolloin elettiin roomalaisen oikeuden alla, joka ei tuntenut kivittämistuomiota ilman oikeudenkäyntiä. Moinen toimenpide olisi ollut laittomuus, mihin Jeesusta toisaalta koetettiin houkutella. Paikalla oli tietysti niitäkin, jotka tiesivät totuuksia muistakin ihmisistä, kuin vain tästä naisesta.

Jeesuksen ratkaisu perustui elämään eikä kuolemaan. Naisen kuolema olisi pal-

vellut vain valtaapitävien tarkoituksiperiä, se olisi vahvistanut hallinnan ja kontrollin ilmapiiriä, se olisi ollut kosto ja pelote. Elämän pitää jatkua kaikesta huolimatta, niin kuin se jatkui niiden kivittäjienkin kohdalla. Nainen joutui elämään itsensä ja tekojensa kanssa, kuten hänen miehensä ja se toinen mies ja ne kaikki hänen tuomitsijansa. Meidän on elettävä, itsemme ja elämämme kanssa. Se voi olla kaikkein vaikeinta kaikille.

Päivän kertomus on kertomus Jeesuksen kohtaamisesta. Meidän on kohdattava Jeesus. Meidän on katsottava peiliin. Meidän on nähtävä toisten sijasta ennen kaikkea oma syyllisytemme ja syntisytemme. Se meidän on hyväksyttävä. Meidän on oltava tuomitsematta muita, sillä se ei ole meidän tehtävämme.

Aikanaan meidätkin vietiin tuomittavaksi Jeesuksen luo. Toivottavasti silloin saamme kuulla saman tuomion kuin tuo syntinen nainen. "En tuomitse minäkään. Mene, äläkä enää tee syntiä."

Oikea ja väärä eivät siis ole muuttuneet. Ne ovat edelleen olemassa. Toisten ihmisten kohtelemiseen meillä tulee olla vain yksi mittari: Toisia tulee kohdella samoin kuin meitä itseämmekin. Kohdel-

kaamme toisiamme kuin haluaisimme itseämme kohdeltavan. Armahtakaamme toisiamme. Ja jos me armahdamme toisiamme, eikö Jumalakin armahdaisi. Tämänkin päivän evankeliumi on kertomus siitä, että Jumala armahtaa kurjan syntisen Jeesuksessa Kristuksessa. Siinä on evankeliumi, ilosanoma.

Elämä armahdettuna syntisenä ei kuitenkaan ole helppoa. Voimmeko antaa anteeksi? Kamppailun anteeksiannon kanssa päivän evankeliumi jättää kertomatta.

Karjalan Pyhäjärveltä evakkoon joutuneet ovat suurelta osin sijoitetut sodan jälkeen Sastamalan maisemiin. Lähteminen kotiseudulta julman ja epäoikeudenmukaisen sodan alta on syöpynyt muistoihin. Minkäänlaista hyvitystä tai anteeksipyyntöä ei ole kuulunut, vaikka vanha valta on vaihtunut. Vuosikymmenten aikana on ollut pakko oppia elämään tämän epäoikeudenmukaisuuden ja tapahtuneen kanssa. Se on hyväksytty, vaikkakaan ei unohdettu.

Tärkeintä on ollut olla takertumatta siihen, mikä on mennyttä. On pitänyt suuntautua siihen mikä on edessäpäin. On pitänyt suuntautua elämään.

ARI PAAVILAINEN
Sastamalan
kirkkoherra

Kirkkokansaa ehtoollisella Pyhäjärvi-juhlien jumalanpalveluksessa. Kuvat: Marjo Ristilä-Toikka.

Muistokirjoituksia

Raakelia, vanhinta serkkuamme muistaen

Raakel Valkama, o.s. **Kukko**, syntyi 24.8.1929 Tiituan Koivumäellä ja oli vanhin serkkuni äitinsä Hilma Äikäksen puolelta. Hänen isänsä oli Heikki Kukko ja molemmat vanhemmat Tiituulta.

Meitä kohtasi suru-uutinen äitienpäivänä 8.5.2011, Raakel on nukkunut pois keskuudestamme. Kuolema yllättää aina, se on lopullinen.

Talvisodan alkaessa 10-vuotias tyttö pakkasi koulureppuunsa kolmen päivän eväät ja matkasi härkävaunussa Kukon mamman kanssa kohti tuntematonta ja päätyi Virroille, jossa tutustui Ainoon, naapuritalon tyttöön. Tämä tuolloin alkanut ystävyys jatkui aina Raakelin kuolemaan asti.

Kotiinpaluu Koivumäelle ei ollut Raakelin kannalta onnellinen, sillä venäläiset desantit olivat ampuneet isä Heikin kotipihaan ja Raakel serkku jäi täysin orvoksi menetettyään jo aiemmin äitinsä muutaman päivän ikäisenä. Väli rauhan aikana hän toimi Tiitualla mm. juoksutyttöä auttaen sotilaiden muonituksessa.

Jatkosodan myötä Raakel joutui toisen ja viimeisen kerran kesällä 1944 evakkoon, nyt jalan ajaen lehtiä Vpl. Pyhäjärveltä Savonlinnaan. Meidän nuorempien on noita tapahtumia ja inhimillisiä kärsimyksiä joskus vaikea ymmärtää. Hänelle on myönnetty veteraanitunnus toimista sotatoimialueella.

Menetettyään molemmat vanhempansa ja jouduttu-

aan jättämään kotinsa Raakel joutui jo lapsuudessaan taistelemaan paikastaan ja asemastaan. Molemmat suvut pitivät hänestä hyvää huolta. Äidin Mari-sisko oli hyvin läheinen ja myöhemmin Raakel piti taas tädistä huolta hänen ikääntyessä. Sodan jälkeen hän asui ensin Mouhijärven vanhassa pappilassa setänsä Lauri Kukon kanssa ja kävi työssä Lavian osuuskaupassa. Laviasta löytyi tuleva puoliso Olavi. Heidät vihittiin ja he muuttivat asumaan Tampereelle, missä syntyi Mika poika. Elämä vakiintui Raakelin tehdessä pitkän työuran Askossa. Olavi kuitenkin sairastui vakavasti ja nukkui pois 1983 ja Raakel oli taas yksin nyt poikansa kanssa. Myös usko korkeimpaan kantoi häntä ylitse vaikeiden aikojen aina kuolemaan asti.

Karjalaisuus ja sen vaaliminen olivat hänelle tärkeää, jokainen hänet tuntenut muistaa Raakelin kansallisuudessa Vpl. Pyhäjärvi-juhilla myymässä arpalippuja. Hän osallistui aktiivisesti kai-

kenlaisiin juhliin ja sukutaapahtumiin. Yksi hänen rakkaita paikkojaan oli Rapolan puutarhamökki, sen kukat, omenat ja marjat, joista riitti viemisiä ja tuomisia meille kaikille. Eläkkeelle jäätyään hän alkoi harrastaa etelänmatkailua ja sai sitä kautta lukuisia uusia ystäviä. Tärkeintä Raakelille olivat lapsenlapset Mikkan ja Lotan pojat Viktor ja Vincent, joiden kanssa mummon aika ei tullut pitkäksi, pojilla piisasi vauhtia.

Raakelin myötä poistui keskuudestamme ihminen, joka piti yllä ”vanhoja” hyviä tapoja ja muisti sukulaisia ja ystäviä virpoen tai merkkipäiväonnitteluin. Muistamme Raakelin hänen sanonnoistaan ja toivotuksistaan, joita riitti myös ventovieraille kuten mm. hyvän joulun toivotus ”Rikasta Pukkia”!

Näin päättyi orvon evakkotyön vaiherikas elämä, äitienpäivänä lyhyen sairauden murtamana.

Hänet siunasi 8.6. läheinen pastori Jaakko Heinonen Lammipään kappelissa Tampereella. Raakel pääsi nyt miehensä Olavin viereen sukuhautaun. Lähimmät omaiset, sukulaiset ja ystävät jättivät viimeisen tervehdyksen. Laulujen ”Olen kuullut on kaupunki tuolla” ja ”Mun kanteleeni kauniimminkin” esitysten myötä tunnelma oli erityisen koskettava.

Häntä kaipaamaan jäi poika Mika, vaimonsa Lotan ja pojat Viktor ja Vincent sekä sukulaiset ja ystävät.

KARI ÄIKÄS

Veljeni Paavo Pärssisen muistolle

Paavo Pärssinen syntyi äitimme 25-vuotispäivänä 12.01.1930 **Aino** ja **Toivo Pärssisen** toisena lapsena. Urheilijaperheen vanhin poika sai nimekseen Paavo Adiel. Kumpikaan nimi ei ollut suvun vanhoja nimiä, vaan ne kumpusivat sen ajan huippu-urheilijoista: Paavo Nurmesta ja Adiel Paanasesta, joka oli 1920-luvun loppupuolen hiihdon huippunimi Suomessa.

Pienestä pitäen sen ajan lasten oli osallistuttava perheen töihin. Alle 10-vuotiaana alkoi Paavolla evakomatka muun perheen mukana. Kuusilapsisen perheen vanhimpana poikana hän sai vanhimman siskon, Irjan, kanssa runsaasti vastuuta nuoremmista sisaruksista matkustettaessa härkävaunussa kohti tuntematonta. Äidillähän oli huolehdittavanaan lasten lisäksi myös 76-vuotias isämme äiti, Anna. Isä oli sodassa lokakuun alusta 1939 huhitikuun lopulle 1940 ja taas kesäkuusta joulukuun 1941. Alavuden ja Alajärven kautta Kullalle päätyneen evakkomatkan lopulla, kesällä 1941, oli Paavo ansiotyössä, heinän leikkuussa viikatteen kanssa. Isä oli tuolloin Satakunnassa perustetun JR 15:n riveissä Karjalankannasta takaisin valtaamassa.

Lokakuun 20. päivänä 1941, isän ollessa maatalouslomalla, oli tultu junalla Kirvuun Sairalan asemalle. Kotiin Pyhäjärven Keljaan oli matkaa vielä 80 kilometriä. Perheelle ja karjalle oli käytössä kuorma-autokyyti. Hevonen ja kärryt eivät autoon mahtuneet, joten Liinu piti ajaa maanteitse Räisälän kautta kotiin Keljaan. Ajomiehen tehtävän sai Paavo, 11 v. Hän ihmetteli, että miten kähän minä osaan kotiin? Isän vastaus oli: ”Kyllä Liinu osaa.” Isän luottamus perustui siihen, että hän oli 1930-luvulla ollut enonsa nahkuri Haikosen kyytimiehenä tämän kierteessä markkinoita Kannaksella ja Liinu oli tuolloin kulkenut nuo reitit. Isän luottamusta vahvisti

sekin, että Liinu oli kaksi kertaa karannut Pohjanmaalta ja löytynyt kummallakin kerralla kymmenien kilometrien päästä suuntana Karjalan kannas ja koti Pyhäjärvellä.

Yksi monista konkreettisesti osoituksesta Paavon työteosta nuorella iällä löytyy Mikkelin maakunta-arkistosta. Siellä on tänäkin päivänä Salitsanrannan koulun luokkapäiväkirjan välissä isän toukokuun alussa 1943 kosmuskynällä kirjoitettu anomus opettaja Rouhiaiselle, että Paavo voisi olla pois koulusta kevät-kylvöjen ajan. Perustelu: perheen hevonen seisoi tallessa, kun sille ei ollut ajajaa. Isä itse ajoi maamiesseuran traktoria koulupiirin talojen pelloilla. Lupa poissaoloa tuli niin kuin joillekin muillekin saman luokan pojille isänsä anomuksesta.

Paavo piti Liinusta myös hyvää huolta. Mm. jouluaattona hän oli aina antamassa Liinulle heiniä juuri sinä aikana kun joulupukki kävi.

Paavon innostus kalastukseen syntyi myös jo varhaisella iällä. Pyhäjärven Keljanlahden kalapaikat tulivat tutuiksi neljäkymmenluvun alkuvuosina. Paavon runsaat pilkkisaaliit olivat hyvä lisä sen ajan melko niukka ravintosisältöön. Paavon mukana me nuoremmatkin pääsimme onkimisen makuun ennen kouluikää. Mieleeni on jäänyt erityisesti kesällä 1943 veljesten kesken Paavon johdolla tehty pilkkimatka Kuoppalammelle, tuolle iki-ihanelle, kirkasvetiselle lammelle. Ahvenet näkyivät selvästi 7 metrin syvyydessä uidessaan vieheitä näykkimässä. – Kuoppalammen vesi on muuten yhtä kirkasta nykyäänkin.

Urheilu niin kesällä kuin talvella oli tapana meidän perheessä. Paavon ollessa Tyrvään mieskotiteollisuuskoulussa hän harasti lajia, joka meille muille jäi täysin vieraaksi. Tyrvään Voimassa oli nyrkkeily tuoloin yksi valtalajeista. Paa-

vokin meni siihen harrastukseen mukaan, kun siellä oli muitakin Keljan poikia, ainakin Pakarisen Martti.

Kotiteollisuuskoulun puusepän oppien ja Vesi-riityn tilan rakentamisen antaman kokemuksen myötä Paavon ammatti löytyi rakennuksilta. Sainpa minäkin koulupoikana olla Paavon mukana ”raksalla”. Työmaa oli Hyvinkään Ridasjärvellä, jonne ajoimme Lauttakylästä moottoripyörillä.

Tuohon aikaan Paavolla oli jo perhe. Paavon ja Helyn, o.s. Vatanen, henkisen yhteyden taustalla olivat ilmeisesti myös sodan aiheuttamat menetykset. Olihan Hely menettänyt sodassa isänsä ja Paavolta taas oli mennyt koti ja kotiseutu.

Nuorena opittu asenne työhön ja taito puun työtöön säilyi koko eliniän. He rakensivat Helyn ja myöhemmin lasten Tertun ja Jarmon kanssa yhteensä kolme omakotitaloa ja kolme vapaa-ajan asuntoa, joista kaksi Lappeen. Palkkatyössä Paavon taitavan käden jälki näkyy mm. useissa Helsingin keskustan arvovakennuksissa Eduskuntatalosta lähtien.

Pärssisten tämän suuhaaran miesten elinikämitapuun mukaan Paavo sai elää pitkän ja hyvän elämän. Tuomas-setä on ainut, joka on sinnitellyt samoilta 80-ikävuoden vaiheille. Isä ja hänen isänsä Juho Mikonpoika saavuttivat 70 vuoden iän eikä aiemmassakaan sukupolven ketjussa ole näille ikävuosille asti yltäneitä.

Hely, Sinulle toivotan Korkeimman siunausta ja voimia kestää päälle käyvää yksinäisyyden tuskaa. Terttu ja Jarmo sekä teidän perhekuntanne: toivon teille onnea ja siunausta elämänmatkallenne Paavon ja Helyn viitoittamaa ahkeruuden polkua seuraten.

Lopuksi toivotan Paavo-veljelle siunattua iäisyyssmatkaa.

Veljes
ANTERO

Merkkipäiviä

Kesäkuussa 2011 vietti merkkipäiväänsä **Erja Kiiski** Huittisissa. Erja juhli 60-vuotispäivää läheisten, sukulaisten ja ystävien kanssa vanhalla WPK-talolla Lauttakylässä.

Erja on toiminut pitkään karjalaseuran jäsenenä ja naistoimikunnassa. Hänelle myönnettiin vuonna 2010 hopeainen ansiomerkki. 1990-2000 luvulla Erja oli mukana useilla Karjalan matkoilla, joita Heikki pikubussilla ajoi. Karjalaisuus on hänelle hyvin myönteinen asia, vaikka hän on paljasjalkainen satakuntalainen.

Viime vuosina Erja on toiminut kuljetusliikkeessä miehensä Heikin kanssa ja ollut päivähoitajana lastenlapsilla. Viimeksi hän on hoitanut kaksivuotiaita Leoa.

Onnittelut vielä näin jälkeinpäin!

Erja Kiiski merkkipäivänään lastenlasten, **Henrin**, **Leon** ja **Inkan** kanssa.

Merkkipäiviä

Mirjam Nahkuri, o.s. **Pärssinen**, on täyttänyt 95 vuotta Pieksämäen Virtasalmella. Mirjam on syntynyt 28.7.2011 Vpl. Pyhäjärven Kahvenitsan kylässä **Miina** ja **Heikki Pärssisen** nuorimpana tyttärenä. Kymmenestä lapsesta vain viisi varttui aikuiseksi.

Mirjam avioitui 1944 rautalaisen Antti Nahkurin kanssa. Mirjam toimi Pyhäjärven osuuskassan kirjanpitäjänä vuoden 1944 evakointiin saakka. Hänelle tarjottiin sodan päätyttyä virkailijan paikkaa Kiikan osuuskassasta, mutta miehen työ telaitoksen Kantalan varikon johdossa sitoi perheen Virtasalmelle. Mirjam hoiti työvarikon konttorin kirjanpidon ja palkanmaksun.

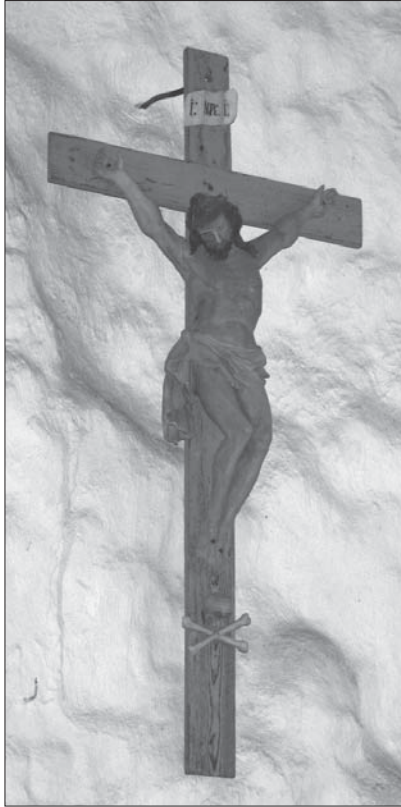
Pyhän Olavin kirkko kutsui tunnelmalliseen muistojen iltaan

Pyhäjärvi-juhlien lauantaihin kuului Tyrvään Pyhän Olavin kirkkotaiteen esittely, jonka taidolla hoiti oppaana toiminut **Leena Myllyniemi**.

Hän kertoi seikkaperäisesti noin 500 vuotta sitten rakennetun kirkon vaiheista. Valtakunnallisesti tunnetuksi kirkon on tehnyt tuhopoltto ja sen jälkeinen jälleenrakennustyö, missä valtavasti talkooponnistuksella paanukattainen kirkko entisöitiin. Pyhän Olavin kirkkoon matkataan edelleen ympäri Suomea ihaillemaan mm. **Kuutti Lavosen** ja **Osmo Rauhalan** maalaamaa taidetta.

Pyhäjärveläisille rakas asia on, että kirkossa on Pyhäjärven kirkosta evakkoon pelastettu krusifiksi.

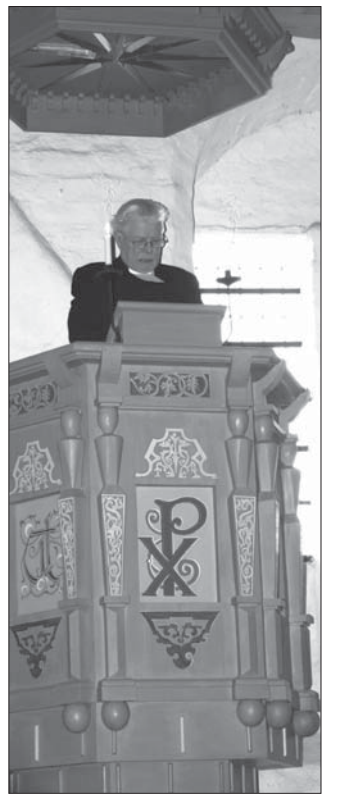

He ristinkantajat

Rovasti **Timo Kökkö** piti koskettavan puheen Pyhäjärvi-juhlien Muistojen illassa lauantaina 16.7. Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa otsikolla He ristinkantajat:

Ja viedessään häntä pois he saivat käsiinsä Simonin, erään kyreneläisen, joka tuli vainiolta; ja hänen olalleen he panivat ristin kannettavaksi Jeesuksen jäljessä. Luuk.23:26.

Päivä on pitkäperjantai. Pääsiäisjuhlaan valmistuneen kaupungin kapeita katuja vaeltaa kulkue. Siinä on kuolemaan tuomittu, sotilaita ja sotilaiden päälliköitä, tuomitun ystäviä, itkeviä ihmisiä, kadunvarren katselijoita ja kaikenlaista kansaa. Kaiken sen keskellä, mitä tapahtuu, kulkee risti. Kuormansa alle luhistuvaa ristin kantajaa ei tungoksessa aina näe, mutta ristin sakara sojottaa taivasta kohti. Kaiken sen keskeltä, mitä on, näkyy risti.

Rovasti **Timo Kökkö** Pyhän Olavin kirkon saarnastuolissa.

Hartain mielin sankarihaudan äärellä

Sunnuntain juhlapäivä käynnistyi perinteiseen tapaan kirkonmenoilla. Kirkkoherra **Ari Paavilaisen** saarna on luettavissa Kirkkonsanoma-palstalla sivulla 4.

Kirkonmenojen jälkeen sankarihaudalla piti puheen teologi **Raimo Vuoristo**.

Järkeä tutkii ja tunnustele tietä, siitä tulee tieto, mikä on totta ja mikä vakuuttaa, joka on käsitys, yhdenlainen vakaumus. Vakaumuksellisen totuuden käsittäminen alkaa ymmärryksestä, joka on sylintäysi, rajallinen tila, käsivarsin ympäröity sylys, lähellä ihoa, lähellä sydäntä, lähellä omaa tuntoa.

– Me vuotuisen juhlaamme osallistuvat olemme nyt tällä paikalla, sankarihaudalla, hyvin pyhittyneessä tilassa. Ymmärrämme olemisemme syvimmän merkityksen. Se on sylissämme, lähellä sydäntämme. Tunne ei ole syntynyt pelkästään nyt näitten juhlien aikana. Silläkin tunteella on käsin kosketeltu historiansa, Vuoristo muistutti.

– Kun kotinsa ja kaikkensa jättäneet evakot, raskeaan tiensä kulkeneina, mieleltäänkin rikkirevittyinä ja rääsäisinä saapuivat Tyrvään asemalle, heidän tilansa käsitettiin juuri niin kuin siinä tilanteessa piti. Ymmärrettiin vetää sisään: tilaa kyllä järjestyy. Sellaisessa olossa on mahdollista aloittaa alusta. Elämä ei ole samanlaista kuin ennen, mutta elämä on.

– Näin minulle on kerrottu tästä kohtaamisesta. Sieltä nousee aito tunne. Tunne oli mukana, kun tulimme nyt juhlimme. San-

Tyrvään kirkkomaan sankaripatsaalla lippuvartiot ja airueet odottamassa kirkkokansan saapumista seppelleenlaskuun.

karillisesti korjatussa Pyhän Olavin kirkossa koimme jotain taivaallista – niin sanoaksemme. Omasta rakkaasta palaneesta kirkkostamme pelastettu Ristiinnaulittu Pyhän Olavin itäisellä, kalkitulla alttariseinällä katsoi ja kutsui meitä tutulla sanallaan: Tulkaa minun tyköni kaikki...

– Konevitsan luostarin kirkonkellojen kuuloetäisyydellä elämäänsä elänyt pyhäjärveläisväki on aina nähnyt Ristiinnaulitussaan elävän ja ylösnousseen Vapahtajansa, joka nytkin aivan kuin ympäröi käteensä ja nosti sylinsä: minä tässä olen, olen ollut kanssanne, kantanut teitä evakkotietä, olkaa turvallisella mielellä, tekin pääsette perille, pääsette kotiin.

– Ja nyt, jumalanpalveluksesta, Jumalan sylissä tullessa seisomme tässä sankarihaudalla. On sanottu

(Martti Simojoki), että siten jumalanpalvelus varsinaisesti alkaa, kun astumme ulos kirkosta ja alamme panna käytäntöön sitä, minkä Jumala sanassaan on käskennyt tehdä.

– Ensimmäinen tehtävämme nyt juhlamessutamme tullessa on osoittaa suurella kunnioituksella kiitoksemme niille kanssamatkaajillemme, jotka miehuutensa parhaina päivinä jouduivat antamaan elämänsä. Sen suurempaa rakkautta ei ole kuin antaa henkensä ystävänsä edestä, sanoo Kristus itse. Ei kuolemassa henki mene, rakkaus ei koskaan katoa.

– Juuri siksi vakaumuksellinen totuutemme on, että rakkaat vainajamme ovat lähellä meitä eläviä, lähellä omaa tuntoa, sydämissämme. Taivas on auki.

– Vapahtajamme, tee meistä sinun rauhasi välikappaleita.

Raimo Vuoristo.

Pyhäjärven väki on tänään kokoontunut muistojen iltaan. Aina kun te näin kokoonnutte, muistikuvia ja kokemuksia kulkee teidän mielenne läpi. On niitä muistoja, joita jäi, kun maailman valtiat riistivät ihmisiltä maan ja vapauden ja toimeentulon ja elämän toivon, taikka niitä muistoja jotka pienen ihmisen taikka perheen elämässä kaikkien sukupolvien aikoina tulivat elämän ristiin, sairautena, onnettomuuksina taikka kuolemana ja näyttivät nostavan ihmiseltä tien pysähtymään. Muistoistakin nousee esiin kannettavaksi tullut elämän risti.

Tänään pyhäjärveläiset ovat tässä kirkossa kokoontuneet oman ristinensä katselemiseen. Koolla oleva seurakunta katsoo ristiinnaulitun kuvaa, niin kuin Pyhäjärven seurakunta on sitä katsonut pian 300 vuotta. Tosin näemme tässä ristissä muutakin kuin siinä ristissä, jota Simon Kyreneläinen kerran pantiin kantamaan. Tätä ristiä ei kukaan kannan. Risti itse kantaa. Se kantaa meidän syntiemme sovittajaa, armahattajaa, häntä jossa meidän toivomme on, Vapahtajaa. Ristin sanoma on paras koskaan saamamme. Tämän ristin sanoma on evankeliumi. Sillä tavalla sen ovat sukupolvet nähneet. Sitä on katsottu, kun joku on kuollut. Sitä on katsottu, kun elämän ahdistus on ollut musertamassa alleen. Sinä kuitenkin olet. ”Vaikka minun ruumiini ja sieluni nääntyisi, sinä Jumala olet minun sydämeni kallio ja minun osani iankaikkisesti.”

Ilmeisesti se on ollut juhlapäivä kun joskus jo Pyhäjärven vanhan kirkon aikana ”Hänen ylhäisyytensä Herra Kenraali kenttä Marsalkka Ritari ja Kreivi Peter

Solticov”, lahjoitusmaaherra ja Taubilan isäntä sen Pyhäjärven kirkolle lahjoitti. Uudessa Lorenz Stofferin suunnittelemassa kirkossa, joka vihittiin adventtina (4.12.) 1765 se sai sijansa kirkon hallitsevimalla paikalla alttarin yläpuolella. Olikohan se 1800-luvun puolella, kun kirkko sai toisenkin ristiinnaulitun kuvan, sen kipsistä valmistetun ja kullatun, joka nyt on Vammalan seurakuntatalossa. Impi Wiikan Pyhäjärven historian mukaan se oli ”ruotuväen lahjoittama”, ja oliko se siksi seurakuntalaisille läheisempi ja kultaisena kauniimpikin, kun se vuorostaan sai vanhan krusifiksin paikan ja lahjoitusmaatalonpoikien ajan vanha ristiinnaulittu sai sijansa kuorin pohjoisella seinällä sakariston oven yläpuolella. Kun taiteilija Aleksandra Sältn oli sitten vuonna 1889 maalannut alttaritaulunsa ”Tulkaa minun tyköni kaikki”, oli molemmat ristiinnaulitut haluttu unohtaa ja lopulta viety jo tapulin ”kelolajalkoihin”, josta ne kuitenkin 1920-luvulla oli palautettu takaisin kirkkoon.

Lapin sodan jälkeen tämä Pyhäjärven vanha ristiinnaulittu sai sijansa kaukana pohjoisessa. Sodan jälkeen Tornionlaaksoon rakennettiin tuhoutuneiden kirkkojen tilalle ensimmäiseksi Amerikan luterilaisten kirkkojen lahjavaroja Turtolan ja Pellon kirkot. Toista kuukautta virassa olleena nuorena pappina sain olla piispan avustajana, kun Oulun piispa Väinö Malmivaara vihki nämä kirkot. Pellon kirkko oli saanut Viipurin läänin Pyhäjärven kirkon kelloista yhden. Turtolan kirkossa alttarin yläpuolella oli tämä Vpl Pyhäjärven kirkon vanha ristiinnaulittu kuva. Muistan, että se oli niin kuin sodan jaloista pelastunut on, kolhiintunut ja

korjailematon, yhtä särkynyt kuin se pitkin Suomea hajotettu Pyhäjärven seurakunta, jolle se oli kuullut. Se puhui uskon sanomaansa Kristuksen rististä, sekä sovituksista että ihmisen elämän ristinkantamisesta, mutta se puhui myös siitä rististä, jota Karjalan kansa ja koko Suomi oli historiansa aikana pantu kantamaan. Silloin en tiennyt, että tämä risti kantoi mukanaan, ei vain sotien ajan, vaan myös lahjoitusmaatalonpoikien raskaiden aikojen, oikeudettomuuden ja kuristamisen aikojen ristinkantajien muistoja. Oliko ihmisellä silloin riittänyt sen vertaa uskoa, että hän tässä ristiinaulitussakaan olisi nähnyt armahtajaa? Oli vain risti, ihmisen kannettavaksi pantu risti ja toivottomuus.

Mikä oli läsnä ja kaikkien luettavissa, oli Pyhäjärven ristin silloiseen Turtolan kirkkojuhlaan tuoma sodan muisto. Hävitetyn jokiakson jälleenrakentaminen oli käynnissä. Asuttiin jo uusissa taloissa, mutta korjaamattomia raunioita ja palaneita hirsii ihmisten pihapiireissä oli vielä kahden puolen tietä. Oli uutuutaa puhdas kirkko, mutta sen alttarin yläpuolella oli tämä koko juhlanäkymää hallinnut Karjalan evakko, nuhruinen ja korjaamaton Pyhäjärven ristiinaulittu. Se oli niin kuin siihen paikkaan kuulumaton, jostakin vain siihen tuotu, niin kuin pitkäperjantain kulkueen Simon Kyreneläinen, ulkopuolinen.

Kun kirjoitin tuon alussa lukemani Luukkaan lauseen tämän puheeni alkuun, mielessäni oli ensi sijassa tämä Simon Kyreneläinen ja ulkopuolisuus. Luukkaan mukaan näyttäisi tapahtuvan, että paikalla silloin satuu olemaan joku asiaan millään tavalla kuulumaton Afrikasta tullut kyreneläinen, ja hänet vain otetaan ja valjastetaan ristin kantajaksi. Karjalan heimon osa historiassa on ollut ristin kantajaksi joutumista. Karjalan kansa on halunnut vain asua ja viljellä omaa maataan, mutta historia on yhä uu-

destaan milloin missäkin kaukana olevien vallanpitäjien riidoissa ja sodissa valjastanut sen ristinkantajaksi oman heimon ja koko maan puolesta. Meidänkö on aina pitänyt kohdata tämä ensimmäiseksi? Viime maailmansodan kaikkien menetysten ja kärsimysten jälkeen ulkopuolisuus on ollut myös Karjalan evakkojen elämän poisjäämättömänä ristinä. Koko maailmassa te saitte tuntea olevanne ulkopuolisia, historian sokeiden voimien kodeistaan vierauteen ja kodittomuuteen karkotettavia. Te olitte kansa, joka käveli elämäntietään oudoissa seuduissa niin kuin joku Hanskin Elsa taikka Federleyn Emma, jotka monen muun kanssa kävelivät lehmiensä perässä Pyhäjärveltä Pylkõnmäelle edes tietämättä, minne joskus tulisivat. Mutta vaikka te tänään jo olette kotona, ajatuksissanne, sielussanne ja muistoissanne te vielä näilläkin juhlilla hakeudutte sinne, missä ette koskaan olleet ulkopuolisia, vaan missä olitte kotona. Muistatte ”kotkylää”, ”Pyhäkylää”, Saaprua, Kiimajärveä, Konnitsaa ja kaikkia Pyhäjärven kyliä. ”Siel oil meil kot.”

En päässyt koskaan näkemään Pyhäjärven ylistettyjä kyliä ja järviä, enkä sen idyllistään kuuluisaa Kuopalampea. Mutta pyhäjärveläisten kautta olen saanut monta kosketusta siihen teille rakkaaseen seutuun, jota tänään muistatte. Olen leikkinyt ajatuksella, että olen melkein sukuakin pyhäjärveläisille. Teidän paljon muistettu uskollinen kirkkoherranne oli vuosina 1837-1886, kaikkiaan 49 vuotta seurakuntaa palvelut Johan Magnus Zitting. Hänen esi-isänsä oli 1600-luvulla Saksasta tullut viipurilainen ylitullimies Jochum Zitting, jolla oli kolme poikaa. Aikanaan heistä polveutuivat suvun Hämeen, Kuopion ja Karjalan sukuhaarat sekä suomenruotsalainen sukuhaara, johon tämä Pyhäjärven kirkkoherrakin kuului. Yhden sukuhaaran isä oli ruotuväen kersantti Johan

Fredrik Zitting. Hänen vaimonsa ja sukuhaaran kantaahti oli minun isoisäni isoisän isän sisko, Kökkön Valpuri Mouhijärven Murrolta. Heidän ruotutorpansa paikka, katajia kasvava Töllinmäki on tallella talon Kotovainoin laidassa.

Ensimmäisiä tutuiksi tulleita pyhäjärveläisiä kai oli Punkan Tuomaksen perhe, joka sai asuttavakseen kappaleen isoisäni aikana kuokittuja kotonni maita. Kunniotettava rovasti K. A. Wiika oli teidän kirkkoherranne vv 1929-1950 ja siten kotipitäjäni Mouhijärven kirkkoherra vv 1950-1958. Hänen persoonassaan Vpl Pyhäjärvi oli aina läsnä. Hänen aikanaan pidin teologian ylioppilana ensimmäiset surkeat saarnani Mouhijärven kirkossa. Ei siellä aina ollut tämmöistä väenpaljoutta kuin tänään. Kerrankin olivat paikalla vain kappalainen Veikko Varila, suntio Rasikin Lauri, Kukko Pekka, uskollinen kirkonkävijä Vpl Pyhäjärveltä ja Kökkön emäntä, minun äitini. K. A. Wiikan kädestä kirkkoherranvirastossa sain aikanaan tärkeän asiakirjan, kastotodistuksen, joka tarvittiin papiksvihkimystäni varten. Kun olin kerran vähän aikaa Yli-Iin kirkkoherrana, sen seurakunnan kirkon alttarilla olivat Pyhäjärven kirkon ehtoollisvälineet, ne joita minua ennen olivat koskeneet rovasti K. A. Wiikan kädet. Voisin sanoa, että jokaisena rippipyhänä minulla oli läsnä ja muistissa kerran ollut Pyhäjärven seurakunta.

Päätän vielä yhdellä muisteluksella. Kun poikaamme Jarmo vihitettiin papiksi, oli Helsingin piispa Aimo T. Nikolainen pyytännyt minua pitämään hartauspuheen tuossa tilaisuudessa. Oli pääsiäisaika ja olin valinnut puheeni aiheeksi alussa lukemani raamatunpaikan. Sillä kertaa oli käynyt niin, että toisistamme tietämättä piispa oli valinnut juuri yhden ja saman Raamatun jakeen puheensa aiheeksi ja kirjoittanut siitä

puheen. Puhuin silloinkin ulkopuolisuudesta ja siitä kuinka sanan palvelija joutuu tuntemaan itsensä tehtävänsä sopimattomaksi ja ulkopuoliseksi, pannuksi tekemään jotakin, joka ei oikeastaan voisi hänelle kuulua, syntinen ihminen puuttamaan pyhiin asioihin. Saarnatuolista tultuani piispa antoi kirjoitetun puheensa sakaristossa minulle ja sanoi, että ei hän voi tätä nyt enää pitää, ”ja sitä paitisi, sinä tulkitisit tämän tekstin aivan väärin”. Minun olisi pitänyt lukea sama asia myös Markuksen evankeliumista ja nähdä, että Simon, joka tuli pelloltaan, oli evankeliumin kirjoittajalle tuttu, ”Aleksanderin ja Rufuksen isä”, niitä miehiä jotka epäilemättä olivat evankeliumin ensimmäisiä lukijoita, eivät ulkopuolisia vaan kenties ensimmäisiä Kristukseen uskovia juutalaisia, alkuseurakunnan sisäryhmää.

Saatoin olla hyvinkin väärässä. Mutta yhtä kaikki minua vieläkin viehättää tuo Luukkaan tapa kertoa tämä tapahtuma. Siitähän voidaan lukea, että omasta ulkopuolisuuden tunnostamme huolimatta, meidän kutsutaan, on kutsuttu kulkemaan siinä samassa saatossa, jossa meidän Vapahtajamme kulkee. Me moitimme osaamme, valittamme ja riitelemme ristimme kanssa, mutta olemme kuitenkin sovittavien saatossa. Kristus kulkee aina edellä. Ja jos tuntuu, että matkantekomme jää kesken, että olemme jäämässä välille, sillä kohtaa olen vanhetessani yhä enemmän ruvennut muistamaan Heprealaiskirjeen ulkopuolisten ja keskenjääneiden Jumalan kansan kansan vaeltajien evankeliumia: ”Uskossa he kaikki kuolivat, eivätkä luvattua saavuttaneet. Vain kaukaa he olivat sitä katsoneet ja sitä ikävöineet siten ilmaisten etsivänsä isänmaata.” Perille taivaalliseen isänmaahan Jumala saattaa sisälle heidät, ulkopuoliset.

TIMO KÖKKÖ

Yhdessäolo voimaannuttaa

Rovasti **Silja Forsberg** kokosi päätöspuheenvuorossaan yhteen Muistojen illan antimet. Hän totesi, että jälleen kerran oli voimaannuttavaa kokoontua yhteen.

Olemme taas kerran kokeneet, miten tärkeä osa Pyhäjärvi juhla on muistojen ilta. Se yhdistää ja antaa voimia yhteisten muistojen kertomisen kautta.

Kun ajattelemme meille Raamatusta niin tuttua Israelin kansaa, huomaamme, miten se on säilyttänyt kansallisen yhteyden vuosituhansien ajan, vaikka se on ollut hajaantuneena eri puolilla maailmaa. Viidennessä Mooseksen kirjassa Mooses kehottaa: ”Muistella muinaisia aikoja, ajatella menneiden sukupolvien päiviä. Kysykää isiltänne, niin he kertovat teille, kysykää vanhuksiltanne, niin saatte kuulla”. Israelilaisille menneiden historian vaiheiden muisteleminen oli voiman, luottamuksen ja kiitoksen kirvoittaja. Kun muisteltiin Jumalan apua kansan historian vaikeassa ja ratkaisevassa tilanteessa, saatiin uutta uskallusta ja rohkeisuutta turvautumisessa ja luottamuksessa Jumalaan. Israelin kansan sisäisen ajan säilynyt, kun yhä uudestaan ja säännöllisesti on kerrottu yhteisiä muistoja ja koettuja kohtaloita. Vieläkin pääsiäisaterialle ruvetessa luetaan kertomus Egyptistä lähdöstä.

Vaikka israelilaisille lähtö Egyptistä oli voittopuolisesti iloinen muisto, sisältyi erämaavaellukseen paljon järkyttäviä ja surullisia tapahtumia. Karjalan evakoille lähtö kotiseudulta on koskettava ja riipaiseva muisto. Se oli shokki monille. Silti siihen sisältyy myös jännittäviä ja rohkaisevia asioita. Lapset löysivät monta seikkaa myönteisemmin kuin aikuiset, jotka kantoi vastuuta ja huolta tulevaisuudesta. Kälyni esimerkiksi iloitsi: ”Mie pääsen matkalle!”. Aikuisetkin saattoivat huojentua, kun löytyi sentään yösija jostain ja saatiin jotain syötävää. Karjalan kansan yhteisen historian muisteleminen on tärkeää aivan samoin kuin israelilaisille oman menneisyytensä kertaaminen. Noissa tapahtumissa Jumalan varjelus huolimatta kaikesta kauheasta tulee monella tapaa ilmi. Toisaalta me tunnemme avuttomuutemme ja tunnustamme, ettemme ymmärrä, miksi Jumala sallii näin vaikeita kohtaloita.

Mitä enemmän edistymme maamme olojen kehittämisessä, mitä enemmän tietoa ja taitoja saamme, sitä tärkeämpää on meidän muistaa, ettemme me hallitse elämän tärkeimpiä kysymyksiä. Jumala on meidän elämämme hallitsija ja me voimme pyytää, että hän olisi myös meidän kanssamme tulevina päivinä ja vuosina. Kristittyinä meillä on aina odotettavissa parempaa. Toivo tähtää lopulliseen päämäärään.

Paavali sanoo Filippiläiskirjeessään: ”Vain tämän voin sanoa: jättäen mielestäni sen, mikä on takana, ponnistelen sitä kohti, mutta on edessä. Juoksen kohti maalia saavuttaakseni voittajan palkinnon, pääsyn taivaaseen. Meidän on vain jatkettava eteenpäin siitä, mihin olemme päässeet.”

Siis toisaalta palauttaamme mieliimme ja kerrotaamme toisillemme, mitä olemme kokeneet: surut, huolet, järkyttävät asiat, mutta myös kiitoksen aiheet ja kannustavat muistot. Toisaalta mikään menneisyys tai koettu asia ei ole niin vaikea tai uhkaava, että se erottaisi meidät Jumalan rakkaudesta ja huolenpidosta. Meillä on Jumalan antama tulevaisuus, turvallinen tieto ja vakuutus Jumalan varjeluksesta. Vaikka on paljon kipeitä muistoja ja avoimia kysymyksiä myös aivan henkilökohtaisella tasolla, meillä on pääsy Jumalan suojiin Vapahtajamme Jeesuksen sovityksen ansiosta. Anteesi-anto ja sovitus ovat Vapahtajan hallinnassa. Meillä on muistoja, jotka ovat osa elämäämme, mutta meillä on myös tulevaisuus, johon Jumala antaa toivon ja rohkeuden.

SILJA FORSBERG

Muistojen illan juontanut Mirja Tenkanen kertoi myös esiintyjien karjalaisista sukujuurista.

Leppäkosken sisarusten lauluesitys soi kauniisti. Lisäksi lauluryhmä Pisara siivitti iltaa musiikillisin antimin.

Zetorin voimalla käyvä pärehöylä iltamien työnäytöksessä.

Iltamissa iloista menoa

Lauantai-illan iltamat Vammalan kauniilla seurantalolla sujuivat lupsakkaasti ohjelman ja tanssin merkeissä. Kuultiin laulua ja lausuntaa, ja sketsien voimalla naiskolmikko **Katri Pajunen, Eeva-Liisa Sianoja** ja **Maarit Kallio** toivat esiin sattumuksia murteiden ja tapojen törmäyksistä.

Ilmaveivauksessa **Lari Hakanen, Eero Mäkelä** ja **Niko Leppäkoski** näyttivät sähkömailataurointia

Tyrvääkkäiden taidonnäytettä. Kuva: Kati Kärki.

vauhdikkaan musiikin tahtiin.

Vauhtia piisasi myös Tyrvääkkäiden voimisteluesityksissä, myös salskeat herrat voimistelutrikoissaan hivativat yleisöä.

Tyrvään Seudun Zetoristit traktoreineen, maamoottoreineen ja muine

koneineen näyttivät entisäikaisen työnteon mallia; syntyi niin halkoja kuin päreitkin.

Iltamien arpajaisiin juhlarjestäjät olivat saaneet arvokkaita palkintoja.

Ilta päättyi **Essi Leppäkosken** ja **Jussi Henttonen** tahdittamiin tansseihin.

Kyselkää ja kertokaa Karjalasta

Nuoren puheenvuoron juhlilla piti **Jenni Repo**, jolla on juuri Pyhäjärven Pyhäkylässä; Jenni on **Katri** ja **Matti Savolaisen** poika **Veikon** pojan **Matin** tytär. Jenni kiitti heti alkajaisiksi kunniaa, että oli saanut tulla esittämään nuoren näkökulmaa karjalaisuuteen.

– Omat siteeni Pyhäjärvelle ovat sellaiset, että ukkini oli kotoisin Pyhäjärven Pyhäkylästä. Olen tähän mennessä käynyt yhteensä kaksi kertaa niillä paikoilla, joilla sukuni talot ja maat ovat sijainneet. Matkustaessani määrän päähän olen nähnyt bussin ikkunoista suuren määrän karjalaisia maisemia. Ensi näkemältä kaikki tuntui hyvin erilaiselta kuin Suomessa. Suurin osa rakennuksista oli huonossa kunnossa; rapistuneita ja maa-laamattomia. Paikka paikoin seassa oli hulppeita luksustaloja korkeine aitoineen ja torneineen. Niissä suomalaisten aikaisissa taloissa, jotka vielä olivat pystyssä, asuivat vieraat ihmiset tai ne olivat autioita ja ränsistyneitä. Useat pelot rehoittivat hoitamattomina. Pyhäkylässä vanha uimapaikka oli kaisloittunut ja entisen kirkon paikalla makasi pieni muistolaatta.

– Kaiken erilaisuuden keskeltä löytyi kuitenkin kokemus kotoisuudesta. Pyörän selässä kulkiessani sain tarkemman kuvan Pyhäkylästä ja paikoista, jotka olivat olleet keskeisiä kyläläisille tai omille sukulaisilleni. Erityisellä tavalla minulle konkretisoitui karjalaisuus niillä paikoilla, joilla sukuni tilat ja talot olivat sijainneet. Näin muun muassa sukuni navetan kivijalan, johon oli kaiverretty navetan rakennusvuosi. Ja vielä viimeksi kun kävin Pyhäkylässä, siellä oli myös pystyssä isoisoitini pieni

tupa. Nyt se on kuulemma purettu. Sitä asutti iäkäs naisihminen ja tämän keski-ikäinen poika. Osa meistä pääsi katsomaan rakennusta ihan sisälle asti, kertoi Jenni Repo.

– Ukkinen ei ole enää elossa, enkä näin ollen voi kysyä häneltä mitään Karjalasta tai karjalaisuudesta. Ainoat tietoni esimerkiksi talojen sijainnista olen saanut isäni ja muiden sukulaisten kautta. Itsekin toivon, että voisin välittää mahdolliselle omalle jälkikasvulleni jotain tästä karjalaisesta perinnöstä.

Nuoremille hän halusi jättää haasteen:

– Kysykää vanhemmiltanne ja isovanhemmiltanne siitä, mitä he tietävät omista sukujuuristanne; asuinpaikoista, seuduista, kulttuurista, ja ylipäänsä karjalaisuudesta. Kysykää muistoja ja tarinoita. Tule-

vaisuudessa tulette arvostamaan sitä tietoa ja perintöä, jonka olette saaneet.

– Ja teille, vanhempi polvi; kertokaa lapsille ja nuorille muistoja, jotka olette itse kokeneet, tai tarinoita, jotka olette kuulleet. Kertokaa kotipaikoistanne ja kokemuksistanne kotikylänsä. Tällä tavoin uudet sukupolvet eivät unohda karjalaisia juuriaan, eivätkä evakkoon lähtemiseen liittyvää tragediaa. Uskon, että omien sukujuuriensa kunnioituksen lisäksi heissä syntyy myös halu tehdä kaikkensa, jotta Suomi ei kohtaisi vastaavanlaista tilannetta koskaan uudestaan.

Puheenvuoronsa lopuksi Jenni Repo luki osan virrestä 577. Hän sanoi sen sisältävän niin omia kuin varmasti myös monen muun ajatuksia ja rukouksia.

”Sun kätes Herra voimakkaan, suo olla turva Suomen maan
niin sodassa kuin rauhassa ja murheen, onnen aikana.
Sun armos täällä meille soi, mi kallehinta olla voi,
ja meille alla auringon tää synnyinseutu rakkain on.

On isät täällä taistelleet ja uskoneet ja toivoneet.
Me saimme saman asunnon, ja samat vaiheet meidän on.
Ja meidän polkuamme saa taas lapsemmekin taivaltaa.
He kyntää kerran peltomme ja uskoo kuin me uskomme.
Oi Herra, käy sä siunaamaan nää rannat rakkaan synnyinmaan.
Suo aina rauha suloinen ja estä sota verinen.”

Poikien ilmaveivausta sähkömailoin ja varttuneenpien veivausta tanssilattialla.

Onnetar suosi ja polkupyörän kanssa pääsi lähtemään kotiin Valma Palmroos.

Ystävyyden tanssin esittivät Fanni Anttoora, Matleena Kinnanen ja Matilda Orpana.

Karjalan Liiton kunniapuheenjohtaja Markku Laukkanen evästi: Näyttäkää nuorille kotipolku Karjalaan – nuoret, tuulettakaa karjalaisuutta!

Juhlapuheen pitänyt Karjalan Liiton kunniapuheenjohtaja **Markku Laukkanen** intoutui myös kannustamaan perinteensiirtoon ja sukupolvien yhteisiin kotiseutumatkoihin.

– Vaikka meitä kutsutaankin kivijalkaturisteiksi, jotka käymme syömässä eväitä kotipaikkojemme kivijaloilla ja haikailemassa menetetyt Karjalan kauneutta, niiden matkojen merkitys meille yksilötasolla ja perheinä on valtaisa, vakuutti Laukkanen.

– Karjalan Liiton kyselyjenkin mukaan nuoret janoavat tietoa juuristaan, tapa- ja ruokakulttuurista. Näyttäkää heille kotipolku Karjalaan; meidän työm-

me mitataan siinä, miten onnistumme siirtämään karjalaisuuttamme nuorille. Kertokaa kokemanne, myös ikävät asiat.

– Vaikka menetimme kotiseutumme, isänmaa säilyi. Siirtolaisväestön eväkotie oli raskas, mutta voimme tänä päivänä arvioida karjalaisväestön uudelleen asuttamisen onnistuneen erinomaisesti. Karjalaisväestölle jälleenrakentamisen aika oli monin tavoin tärkeä. Samalla heistä tuli jälleenrakennuksen voimavara, työ isänmaan tulevaisuuden hyväksi lääkitä sodan ja kotiseudun menetyksen jättämiä haavoja ja auttoi sopeutumaan uusille asuinsijoille.

Karjalaisten vieraanvaraisuus evakossa on ollut Laukkasen mukaan “salainen ase”, jolla ennakkoluuloja sulatettiin uusilla asuinsijoilla.

– Vaikka sopeutuminen tuotti myös moninaisia pul-

mia, karjalaiset vieraanvaraisina, aktiivisina ja sopeutuvaisina ihmisinä voittivat ennakkoluulot ja sijoittuivat nopeasti yhteiskuntaelämän vastuullisiin tehtäviin. Karjalaisuus toi monille alueille uutta väriä, jota edelleen monin paikoin voidaan tavata – kuten Sastamalassa, koko Turun seudulla ja Varsinais-Suomessa, totesi juhlapuhuja.

Karjalaisuuden merkitys maamme kulttuurille antaisikin kiitoksensa osana suomalaisen identiteetin kokonaisuutta. Karjalaisuus ja Karjala on Laukkasen mielestä nähtävä koko Suomen ja kaikkien suomalaisten asiana.

– Kalevalaisessa ja Kanteretaren perinteessä ovat suomalaisen kulttuurin vahvimmat juuret, totesi Laukkanen mainiten lukuisia taiteilijoita Sibeliuksesta Galen-Kallelaan, joille karelianismi toimi valtaisana in-

noittajana satakunta vuotta sitten historiallisessa taitekohdassa, kun kansallinen nousu oli uhattuna.

– Karjalasta löytyi sävellysten suomalainen sävy, kuten Jean Sibelius on sanonut. Jokaisessa suomalaisessa on pala karjalaisuutta, kulttuurin ikihonkaa, maamerkkiä vellovassa maailmassa.

– Paikallisuus ja kansainvälisyys eivät sulje toinen toistaan pois, vaan ne muodostavat sen tulevaisuuden kivijalan, jolle lapsemme voivat heimoperintöään rakentaa. Eläköön kaikki heimokulttuurit, perinteet ja maakuntien erot!

Laukkasen mukaan Karjalan kannalta Suomen jäsenyys EU:ssa ja aktiivinen, kumpaakin osapuolta hyödyttävä lähialueyhteistyö on suuri mahdollisuus, josta voi kehittyä todellinen yhteistyön ja kanssakäymisen silta läntisen Euroopan ja

Venäjän välille.

– Meidän on oltava aktiivisia etsimään uusia näkökulmia antaessamme sisältöä Karjala-keskusteluun. On toivottavaa, että taloudellinen ja poliittinen uudistusprosessi jatkuu Venäjällä, jonka rooli Euroopan turvallisuuskehityksen kannalta on olennainen. Meidän kannaltamme ainoa tie Karjala-kysymyksen ratkaisuun on pitkään jatkuva suotuisa kehitys Euroopassa ja Venäjällä. Siksi edistämme kaikkia niitä toimia, joilla luodaan hyviä edellytyksiä EU:n ja Venäjän yhteistyölle, olemmehan siinä asiassa erityisasemassa yhteisen rajamme johdosta. Itsenäinen Suomi ja demokraattinen Venäjä kohtavat aivan uudelta pohjalta yhdistyvässä Euroopassa. Avoimien keskustelujen ja neuvottelujen kautta on mahdollista saada aikaan uusia myönteisiä avauksia maittemme välillä, toteaa

Laukkanen.

Kansalaisjärjestöjen hän näkee tehneen merkittävää työtä koti-Karjalassa, missä on kunnostettu meille pyhiä paikkoja; kirkkoja, hautausmaita, muistomerkkejä.

– Siellä kivijalkaturisteina olemme osa monisatavuotista Karjalan karjalaisten historiaa ja siksi kaikki siellä tekemämme työ ei mene hukkaan. Sitä arvostavat myös lapsemme ja lapsenlapsemme, joiden toivon löytävän ne samat paikat omana aikanaan.

Laukkanen kannusti myös uusia sukupolvia “tuulettamaan karjalaisuutta, tekemään siitä oman näköisensä”.

– Karjalainen kulttuuri on niin vahva, että kyllä se sen kestää. Ajatellaanpa vaikka lauluyhtye Värttinää – se laulut ovat nyt maailmanmusiikkia, vertasi Laukkanen

Vammalan Karjalaseuran pj. Pekka Salonen ja juhlapuhuja Markku Laukkanen ojensivat Karjalan Liiton pronssiset ansiomerkit Ritva Heikkilälle ja Pertti Hakaselle. Samana viikonvaihteena Pertti Hakanen oli titteloitu myös Sastamalan Avainhenkilöksi 2011.

Pakaristen sukuseuran pöydän takana päivystänyt Esko Pakarinen on eläkepäivinänsä innostunut tekemään puisia karhuja. Suku on kuulemma ainoa, jolla oli 1600-luvulta asti tila saman suvun hallussa Pyhäjärven Keljassa.

Posliinimaalauksiaan oli kädentaitojen osastolle tuonut Helka Mäkelä.

Jalmari Pusan haudalle muistokukkia laskemassa Esko Pulakka ja Pekka Salonen.

Päiväjuhla aloitettiin Satakunnan maakuntalaululla ja päätettiin Karjalaisten lauluun.

Kotiseutuun kiinnittyminen on tärkeä asia

Sastamalan kaupungin edustajana tervehdyksen juhille toi kaupunginjohtaja **Paavo Salli**; lomastaan huolimatta hän osallistui Pyhäjärvi-kihujen pääjuhlaan. Juhlia vietettiin Rautaveden rannalla, joka on yksi valtakunnallisesti nimetyistä 27 kansallismaisemasta.

– Rautavesi kuuluu osana laajaan Kokemäenjoen vesistöalueeseen, jota pitkin asutus on levinnyt vuosituhansia sitten rannikolta sisämaahan. Moni Teistä on näiden juhlien aikana ennättänyt jo kulkea Pyhän Olavin kirkolle Vammaskosken sillan yli. Sillä kohdalla on voimallituksen rakentamiseen saakka ollut kivikkoinen koski, josta vesistö on ylitetty vuosisatojen ajan, totesi Salli.

Historian aikana alkoi vesistön ylikulkupaikan tunnumaan sijoittua kaupallisia toimintoja ja Venäjän tsaari perustikin 1907 kosken partaalla olevalle niemelle Vammalan kauppalaan. Tähän ajankohtaan saakka alueeltaan valtavan laaja Sastamalan keskiaikainen kirkkopitäjä pilkkoutui pienemmiksi seurakunniksi ja kuniksi. Paikallisyhteisöjen rakennemuutoksen suunta kääntyi 1973, jolloin Karun ja Tyrvään kunnat liitettiin Vammalan kaupunkiin. 2000-luvulle tultaessa alkoi uusi rakennemuutoksen aika ja Suodenniemi liittyi mukaan 2007.

– Tämä nykyinen Sastamalan kaupunki on perustettu aloittamaan toimintansa 1.1.2009. Samalla lakautettiin sekä Vammalan kaupunki että Äetsän ja

Mouhijärven kunnat. Valitsevan rakennemuutoksen suuntauksen mukaisesti Äetsän kunta puolestaan syntyi Kiikan ja Keikyän kunnista 1981. Nämä kaikki kunnat ovat olleet pyhäjärveläisten asutuspaikkakuntia.

– Uuden kaupunkimme nimeksi valittiin Sastamala Pohjanlahden rantaan saakka ulottuneen laajan kirkkopitäjän mukaisesti. Sastamalan pitäjän keskuspaikka oli kaupungissamme luonnonkauniin Rautaveden rannalla entisen Karikun kunnan alueella sijaitsevalla harmaakivikirkolla.

– Vesistö on meille sastamalalaisille tärkeä, samoin kuin Teille, upean Viipurin läänissä sijainneen Pyhäjärven rannalta pois muuttamaan joutuneille. Kotiseudun järvimaisema jää lähtemättömästi mieleen kiinnekohdaksi identiteetille.

Kaupunginjohtaja Paavo Salli sanoi, että kotiseutuun kiinnittyminen on nykyisin myös Sastamalassa jatkuva puheenaihe.

– Monen identiteettinä on edelleen suodenniemäläisyys, mouhijärveläisyys tai tyrvääläisyys sen oman kotiseudun mukaan. Ihmisten kokemus kotiseutuun samaistuminen liittyy vahvasti sosiaalisiin yhteisöihin, joissa ihmiset ovat mukana ja tapaavat toisiaan. Alue säilyy mielissä muistinvaraisena ja identiteetit voivat kiinnittyä siihen. Muistijälkiä voivat jättää ja niitä vahvistaa kylätoimikunnat, urheiluseurat ja muut paikalliset yhdistykset. Suomessa tehtyjen kuntaliitos-

tutkimusten mukaan vahva kuntaidentiteetti voi toimia kuntaliitoksen esteenä, mutta toisaalta kuntaidentiteetti ei heikkene heti kuntaliitoksen jälkeen. Samaistuminen voi jopa vahvistua heikkenemisen sijaan. Alueellinen identiteetti ei tarvitse hallinnollista yksikköä kiinnityspisteekseen. Ratkaisevassa asemassa ovat paikalliset verkostot, sosiaaliset suhteet ja niistä paikkaan kiinnittyvä yhteinen, kollektiivinen identiteetti.

– Asukkaiden paikkakuntaan samaistumiseen pohjautuvia ajatuksia koetellaan aina kuntaliitosten yhteydessä. Vaikutusten ja kokemusten syvällisyyden mittakaava on kuitenkin vain murto-osa siitä, mitä ihminen kokee silloin, kun joutuu vieraan vallan taholta kohdistuvan uhan pakottamana jättämään kotiseutunsa ilman vapaita mahdollisuuksia palata tai vierailla kotiseudullaan.

– Historiasta tiedämme, että olemme joutuneet toistuvasti hyökkäyksen kohteeksi meitä suurempien valtioiden välisistä sopimuksista ja tavoitteista johtuen. Hyökkäämällä Suomeen 1800-luvun alussa Venäjä halusi rankaista Ruotsia siitä, ettei se liittynyt mannermaasulkeumukseen ja katkaissut Napoleonin johtamalta Ranskalta merellisiä kauppayhteyksiä. Viime vuosikymmeninä on puolestaan julkaistu Hitlerin johtaman Saksan ja Stalinin johtaman Neuvostoliiton yhteisiä pöytäkirjoja etupiirirajoista, jotka on piirretty suomalaisia miten-

kään kuulematta.

– Viime sotien johdosta paikallinen väestö, mm. Te Pyhäjärveläiset olette joutuneet vaikeissa oloissa siirtymään pois kotiseudultanne. Muistot omasta kotiseudusta ovat lähtemättömät ja identiteettinne on säilynyt yhdistävänä tekijänä pitkään. Lehdestänne Vpl Pyhäjärvi käy ilmi, että karjalainen perinteenne on siirtynyt ja siirtyy myös tuleville sukupolville. Tätä osoittaa selvästi se, että Pyhäjärvi-juhlat järjestetään nyt 65. kertaa. Lehtenne, urheiluseura Kaiku, oma Karjala-seuranne, nämä juhlat ja monet muut asiat ovat juuri niitä tärkeitä symboleja ja tapahtumia, jotka ylläpitävät alueellista muistia ja muistoja omasta kotiseudusta. Karjalaisuuteen kuuluu länsisuomalaisesta taustasta katsoen lämpöisyys, iloisuus ja elämänmyönteisyys, jotka kantavat vaikeinkin aikoina eteenpäin.

Paavo Salli toivoi, että saamme tulevaisuudessakin jatkaa kansakuntamme elämää menneiden vuosikymmenten tapaan rauhan valitessa.

– Toivon myös, että kansainväliset tilanteet mahdollistavat tulevaisuudessa edelleen vapaamman vuorovaikutuksen entisen kotiseudun kanssa. Toivon Teidän kaikkien viihtyvän kaupungissamme monille asukaillemme tutussa pyhäjärveläisessä hengessä ja ilmapiirissä. Ovathan monien pyhäjärveläisten evakomatkat aikanaan päättyneet tälle seudulle.

Sastamalan kaupunginjohtaja Paavo Salli muistutti symboleista ja tapahtumista, jotka ylläpitävät muistia ja muistoja omasta kotiseudusta.

Lausuntaa esitti Sirkka-Liisa Piirainen, joka yllätti mm. lausumalla J. Karjalaisen sanoituksen Me ollaan sankareita kaikki.

Vammalan kamarikuoro johtajanaan Päivi Vuoristo lauloi mm. Pyhäjärvestä ja sen maisemista kertovia lauluja.

Päiväjuhlassa kuultiin musiikin helmiä

Pyhäjärvi-juhlien päiväjuhlan yksi ohjelmanumero oli musiikkiesitys. Ja esitys olikin vailla vertaa. Tampere-lainen **Linda Urbanski** lauloi Erkki Melartinin *Punakylkiset omenat* ja Franz Schubertin *Friüblingsglaube*. Häntä säesti pianolla sastamalalainen **Anni-Laura Visto**.

Esitys oli loistava ja kaikkien hurmaantunein kuulemastaan tuntui olevan Juhani Forsberg, joka ei häkellykseltään löytänyt kyllin ylistäviä sanoja.

Mutta keitä ovat nämä nuoret esittäjät?

26-vuotias Linda Urbanski opiskelee Tampereen teknillisessä yliopistossa diplomi-insinööriksi pääaineena kudosteknologia ja biotekniikka. Lauluopinnot alkoivat Pirkanmaan musiikkiopistossa 2002 yleisellä linjalla. Vuonna 2005 hän siirtyi klassiselle linjalle ja jatkaa siinä edelleen.

Viime keväänä musiikkiopiston oppilaat osallistuvat Savonlinnan valtakunnallisiin Erkki Melartin -kamarimusiikkilpailuihin. Linda laulajana ja Anni-Laura pianossa, sekä huilukvartetti. Viikkoa ennen kilpailua oli ryhmällä kon-

sertti Tampereella tunnukella ”Lauluin huiluin Savonlinnaan”.

Lindalla on opiskelun ja musiikin lisäksi harvinainen harrastus. Hän kuuluu Suomen taekwondon kampipailulajin maajoukkueeseen ja osallistui viime keväänä lajin MM-kisoihin Uudessa Seelannissa. Ensi syksynä hän kisailee Bratislavassa.

Vanhemmat ovat **Sinikka ja Marek Urbanski**. Isä-Marek on Puolan kansalainen, valmistunut Krakovan teatterikorkeakoulusta näyttelijäksi ja asunut jo pitkään Suomessa. Tällä hetkellä hän on työssä Helsingin Kansallisteatterissa. Linda kertoi, että syksyllä tulee ensi-iltaan lasten elokuva Ella ja Aleks, ja siinä isä-Marekilla on kertojan ääni.

Pyhäjärvi-juhlissa kysyttiin nuorilta esiintyjiltä tietoja isovanhemmista ja pyhäjärveläisjuurista. Lindalla ei ole juuria Pyhäjärvellä, mutta hän kertoi, että hänen äitinsä isoisä oli **Otto Kalitsa** Ristijärveltä, jolla oli hyvin mielenkiintoinen menneisyys. Otto Kalitsasta on muutamissa Suomenkin lehdissä ollut kirjoituksia, joista seuraavat tiedot.

Otto muutti aikoinaan Venäjälle, jossa sai koulutuksen sotilaslentäjäksi. Hänet tunnettiin rohkeana lentäjänä, ”Siperian kauhuna”. Hänen koneensa putosi Siperiassa Irkutskissa. Otto ja mukana ollut koneteknikko kuolivat heti. Tämän kuuluisan lentäjän muistolle on Irkutskissa pystytetty muistomerkki ja yksi katu on hänelle nimetty, ulitza Kalitsa.

22-vuotias Anni-Laura Visto Vammalasta on toiminut Lindan säestäjänä useaan otteeseen. Hän on opiskellut pianonsoittoa 15 vuoden ajan, myös Pirkanmaan musiikkiopistossa.

Anni-Laura muutti Tampereelle 2008, jolloin hän aloitti matematiikan opiskelut Tampereen teknillisessä yliopistossa. Samalla hän liittyi Tampereen Teekkarikuoroon, joka tavoitelti viime keväänä Suomen parhaan kuoron titteliä TV2:ssa. Samassa kuorossa lauloi Lindakin.

Viime vuonna hän vaihtoi opiskelunsa lääketieteen opintoihin, mutta kuorolaulu jäi. Hän rakastaa laulamista kuorossa. ”Kuorolaulussa parasta on yhdes-

sä tekeminen; omasta äänestä tulee osa kuoron yhtä isoa ääntä, ikään kuin muuttuisi osaksi musiikkia”, toteaa Anni-Laura.

Anni-Lauran vanhemmat ovat **Eila Luukkainen ja Martti Visto** Sastamalasta. Eila-äidin vanhemmat, **Tuomas Luukkainen** Pyhäjärven Konnitsasta ja **Varpu o.s. Pärssinen** Kahvenitsasta.

Haastattelussa nämä nuoret opiskelijat olivat mutkattoman luontevia. Tulevaan ammattiin opiskelut ovat hyvin hanskassa ja valmistusvuosikin jo selvillä, niin diplomi-insinööriä kuin lääkärinäkin.

Musiikki on tietysti koko ajan mukana, jossa täysin ”valmiiksi” tullaanko koskaan. Linda ja Anni-Laura ovat kuitenkin aloittaneet musiikkiin ”valmistautumisen” todella hienosti. Sen totesimme Pyhäjärvi-juhlissa.

Kuuluisa englantilainen säveltäjä ja pianistinakin tunnettu Benjamin Britten on sanonut: ”Musiikkia ei ole olemassa ennen kuin se esitetään.”

SALME RINTALA

Linda Urbanski ja Anni-Laura Visto poistuivat ohjelmanumerostaan aplodien saattelemana.

Stipendein kiitettiin ahkeria opiskelijoita

Arvo Kukon rahaston apurahastosta jaettiin juhlassa stipendejä humanistisia tieteitä ja musiikkia opiskeleville. Stipendinsaajat vuonna 2011 ovat:

Emilia Tykki, opiskelee Vaasan yliopistossa pääaineena viestintätieteet.

Sari Pusa, opiskelee Turun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa pääaineena englanninkielen kääntämistä ja tulkkausta.

Josefiina Vanhanen, opiskelee Jyväskylän yliopistossa pääaineena etnologia.

Vilka-Nuutti Wahl, viimeistelee musiikin masterin tutkintoa Itävallassa Grazin musiikkiyliopistossa.

Perinnerahasto I:n apurahat jaettiin äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille:

Anna-Maija Packalen, opiskelee Oulun yliopistossa taide- ja taitopainotteisella luokanopettajalinjalla.

Suvi Vanhala, opiskelee Seinäjoen Ammattikorkeakoulussa kulttuurituottajaksi musiikkipainotteisella sosio-kulttuurisen työn suuntautumisinjalla.

Sanna Matinniemi, opiskelee Kuopion Konservatoriossa.

Apurahoja nuorille opiskelijoille Pyhäjärvi-Säätiön hallinnoimista rahastoista on lisäksi tänä vuonna jaettu seuraavasti:

Stipendinsaajista paikalle pääsivät Anna-Maija Packalen, Suvi Vanhala ja Emilia Tykki. He saivat muistoksi myös Pyhäjärvi-kirjan.

Tyyne Lehikoisen rahastosta:

Forsberg Mirkka, Jokinen Noora, Koivumäki Maria, Leino Iida, Liuksiala Maria, Uusitalo Teemu, Visamo Kaisa ja Whiteland Markus.

Helmi Pärssisen rahastosta: Hämäläinen Anni, Tanninen Lasse, Uusitalo Iiro ja Wallén Sini.

Puutyöalan käsityörahastosta: Laulajainen Taneli ja Nuora Leena.

Iltamien arpajaisissa onni suosi seuraavia

- 32" taulu-tv, Kirsti Naskali
- Polkupyörä, Valma Palmroos
- Puset veistetyt karhut 2 kpl, Seppo Paasikko
- Hopeinen käsin tehty rintakoru, Martti Pakarinen
- Posliininen Pyhän Olavin kirkko, Nelli Johanna Järvinen
- Nyplätty pitsiliina, Rauno Pajunen
- Taulu öljyvärimaalaus, Eero Koivisto
- Taulu öljyvärimaalaus, Timo Mäkelä
- Pyhäjärvikirja, Salla Mustikkamaa
- Herkkukori, Arja Nokelainen

Seppo Paasikko voitti kaksi komeaa puukarhua.

Kiitos Vpl. Pyhäjärvi-juhlista

Vpl.Pyhäjärvi-juhlat on juhlittu 16.-17.7.2011 Sastamalassa.

Nämä 65. juhlamme antoivat tilaisuuden nauttia yhdessäolosta ja juhlien monipuolisesta ohjelmasta sekä mahdollisuuden siirtää karjalaista kulttuuria tuleville sukupolville.

Kiitos Sastamalan kaupungille ja seurakunnalle sekä muille yhteistyökumppaneille ja paikallisille yrityksille vahvasta osallistumisesta juhla järjestelyihin.

Kiitos talkooväelle, ohjelmansuorittajille ja muille toimijoille hyvin tehdystä työstä. Erityinen kiitos kaikille juhlille osallistuneille vieraille – saimme yhdessä tapahtumasta karjalaista kulttuuria vahvistavan tilaisuuden.

Vammalan Karjalaseura ry. ja Vpl.Pyhäjärvi-Säätiö

Vuoden 2012 Pyhäjärvi-juhlat Huittisissa

Tunnelmia Pyhäjärvi-juhlista

Jo parina vuotena on yleisön taholta tullut pyyntö: ”Pyhäjärveläisten juhlassa pitäisi soida Karjalan kannel”. Nyt Muistojen illassa kuultiin kanteleen soittoa ja hyvin herkässä tilanteessa.

Tyrvään Pyhän Olavin kirkon etuosassa, ”meidän pyhäjärveläisten” krusifiksin katseen alla, sytytettiin kynttilä viime vuoden aikana poisnukkuneitten pyhäjärveläisten muistolle. Kynttilän palaessa kansallispuhkuinen kanttori **Päivi Vuoristo** (kuvassa, Vernitsan Kiuruja) soitti kanteleella *Matkamiehen mieli palaa, Virsitoisinto Raumalta*. Se oli visuaalisesti ja korvin kuultavana todella koskettava illan avaus.

Illan aikana kuultiin musiikkia enemmänkin. Juontaja **Mirja Tenkanen** esitelti Lauluryhmä Pisanan, jossa kanttoreiden nimiä oli ”pilvin pimein”. Kysyinkin Päivi Vuoristolta mainosmiehen sanoin, ”mistä näitä kanttoreita oikein tulee”.

– Sastamala on monen kunnan yhteinen seurakunta ja niistähän niitä tulee, totesi Päivi nauraen.

Toki Lauluryhmässä oli muitakin, opettajia ja kuorolaulajia. Ja kun ammattilaiset olivat asialla, niin heiltähän homma hoitui taidolla. Ja kauniisti soivat myös **Leppäkosken** sisarustertsetin moniääniset laulut.

Rovasti **Timo Kökkö** nousi puhumaan kirkon saarnastuoliin, jonka kaiteeseen on nokialainen **Osmo Rauhal**a tehnyt kolme kuvaa: höylä, lamppu ja tähkä. Sodankäynyt rovasti kykeni samaistumaan niin meidän evakkojen kuin kirkkoiesien kohtaloon. Puhe oli erinomainen ja samalla niin itkettävän terapeuttinen. Puhe on tietysti lehdessä, mutta kirjoitettu teksti ei ole koskaan sama kuin puhuttu puhe. Ja lisäksi puhe kuului selkeästi, ilman apuvälineitä kirkon joka kolkkaan. Monena aikaisempaa vuotena kirkkoissa on kuuluvuudessa ollut pahoja ongelmia.

Liekö rovastin hieno puhe ollut siivittämässä, kun puheen jälkeen lauletti, Sibeliusen kiitosvirsi *Soi kunniaksi Luojan*, kohosi kattoon asti. Edessäni lauloivat mahtavaääniset **Esko Pakarinen** ja **Heikki Kiiski**. Minulle tuli sama tunne kuin erälle vanhukselle viimeksi pidetyssä Hämeenkyrön juhlassa. Siellä Sibelius-akatemian laulunopettaja **Anssi Hirvonen** soitti kirkossa uruilla ja laului

komeasti. Eräs 95-vuotinen vanhus totesi musiikin jälkeen **Mirja Tenkaselle**: ”Minä luulin tulleen jo taivaaseen”.

Monella karjalaisella ortodoksijuorisena ja Bysantin tuntumassa eläneenä on tavallista tärkeämpää vastaanottaa papin siunaus. Niin kuin varmasti kaikilla kristityillä. Kun **Silja Forsberg** päätöspuheensa pääteeksi siunasi meidät, tuli saman hyvän olon tunne kuin lapsena. Suljin silmäni ja muistiini nousi mummo peittelemässä iltasella. ”Risti silmäis, siunaa itseis ja käy makkaamaa”.

Tyrvään kirkon juhlaesua koristivat Suomen, Pyhäjärvi-Säätiön ja nyt myös Vammalan Karjalaseuran liput. Ensimmäistä kertaa liput olivat mukana kirkossa Nokian Pyhäjärvi-juhlassa monia vuosia sitten.

Messun aluksi **Laina Tenkanen-Poikkeus** lauloi sovittamansa laulun Pyhäaamun rauha. Laulu hivelä korvia ja toi tunteen, nyt ollaan Pyhäjärvi-juhlassa. Tampereen ensimmäisissä juhlissa opettaja **Mauri Toiviainen** kokosi entisiä Pyhäjärven kirkkokuoron laulajia kuoroksi ja he lauloivat Tampereen Aleksanterin kirkon portailla Pyhäaamun rauhan. Aivan samoin kuin Pyhäjärvellä suurina kirkkopyhinä kuoro lauloi sen Pyhäjärven kirkon portailla.

Ehtoollinen tuli **Kalevi Luukkasen** toimesta ohjelmaan ensimmäisen kerran Tampereen juhlassa. Hän kertoi, että kihusununtai oli aikoinaan aina ehtoollispyhä. Ehtoollista vähän vastustettiin, koska se vie kuulemma niin tavattomasti aikaa. Kalevi kysyi: ”Mihin meillä on kiire?”. Nykyisin suurenkin joukon ehtoollisjakelu sujuu sutjakkaasti.

Hyvältä tuntui katsella ja kuunnella, kun Tyrvään kirkon alttaripöytä täyttyi toisen toisensa perään juhla-kansasta ja kauniista kansallispuvuista, kanttorikuoron laulaessa taustalla *Jo Karjalan kunnalla lehtii puu*.

Pieni huomiointi vielä päiväjuhlasta. Vammalan Kamarikuoro lauloi opettaja **Marjatta Müllerin** sanoittaman ja säveltämän herkän runon *Kotijärvi*. Sovituksen kuorolle oli tehnyt Laina Tenkanen-Poikkeus. Marjatta os. Miettinen on syntynyt Pyhäjärven Haapaniemessä.

SALME RINTALA

Hyvät juhlat Sastamalassa; ensi vuonna Huittisissa

Juhlien päätöspuheenvuoron pitänyt Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen puheenjohtaja **Yrjö S. Kaasalainen** kertasi omia muistojaan juhlapaikka Sastamalasta; urheiluun, koulunkäyntiin ja iltamiin liittyen.

Lukuisia kertoja Karjalassa ja Pyhäjärvellä käyneenä hän kertoi usein miettineensä talvisodan ja jatkosodan tapahtumia.

– Olen kuullut niistä kertomuksia ja lukenut paljon kirjoitettua kirjallisuutta. Kun Neuvostoliiton arkistot ovat avautuneet tutkijoille, on ollut mahdollista tarkastella asioita entistä laajemmin. Paljon iloa koettiin kesän ja syksyn aikana 1941, kun suomalaiset valtasivat talvisodassa menetettyä Karjalaa takaisin. Paljon koettiin myös surua noina vuosina. Vieläkin on näkyvinä muistoina sankarihaudat niin täällä koti Suomessa, kuin itärajan tuolla puolen.

– Toukokuussa tapasimme Pyhäjärvellä paikallisia kunnanjohtajia, joiden kanssa vaihdoin ajatuksia. Nykyisen Pyhäjärven (Lodovojen) kunnanjohtaja **Nikolai Bab**in sanoi arvostavansa työtämme, jota olemme tehneet rakentaessamme ja huolehtiessamme entisellä kotiseudulla olevista muistomerkeistä. Samalla hän totesi noiden paikkojen olevan pyhiä meille ja myös heille, kertoi Kaasalainen.

– Minun ikäluokkani, joka ei ole kokenut sotaa, kunnioittaa suuresti niitä valtavia ponnistuksia, joita edelliset sukupolvet, miehet ja naiset, vanhukset ja lapset sekä kaikki suomalaiset joutuivat kokemaan niin sodan kuin sitä seuranneen rauhan ja jälleenrakennuksen aikana. Jokainen heistä oli ja on myös arjen sankari. Emme saa unohtaa heitä, emmekä ole unohtaneet.

Kaasalainen kiitteli kaikkia Sastamalan juhla järjestelyin osallistuneita ja ohjelmansuorittajia – kuin myös juhla väkeä, joka eri puolilta Suomea oli saapunut 65. juhlille.

Ensi vuonna juhla perinne jatkuu Huittisissa. Sinne tervetulo toivotuksen esitti Huittisten Karjalaiset ry:n puheenjohtaja **Heikki Kiiski**.

– Sastamalassa oli mahtavat juhlat, ja ensi kesänä me teemme parhaamme Huittisissa. Järjestelykoneisto on jo pyörimässä.

Laatokan Pitkäniemi on Elvi Grönmanin lapsuuden maisema

Elvi Grönman, o.s. **Pärssinen**, täytti viime kesäkuussa 89 vuotta Ikaalisten Vatulassa. Elvin vanhemmat olivat **Iida** o.s. **Tuokko** Metsäpirtistä ja **Matti Pärssinen** Vernitsan Kivi-ojalta läheltä Laatokan rantaa. Perheen toinen lapsi **Veikko** oli muutaman vuoden Elviä nuorempi. Pärssisillä oli kookas asuintalo, iso tupa ja katolla kolme savupiippua.

Pärssiset asuivat joen, Kiviojan varrella, ja kun Pyhäjärvellä oli monta Pärssisen Mattia, niin erotukseksi puhuttiin Kiv'ojan Matista ja Iitasta. Sisarukset Elvi ja Veikko kävivät parin kilometrin päässä olevaa Vernitsan koulua. Opettajina olivat **Ilmari Kouvo** ja **Kerttu Puustinen**.

Iida-äiti ja Elvi toimivat Vernitsan Marttayhdistyksessä, mutta kokouksissa käytiin koko perheen voimin, myös miehet olivat mukana. Veikko urheili kylän poikien kanssa.

Tämä kaunis idylli muuttui 1939 painajaiseksi. Talvisodan evakkoon matkattiin Töysään. Ennen lähtöä sotilaat teurastivat koko Pärssisen karjan. Iida muisteli karjalaisillassa myöhemmin: "Itkuni määrä oli silloin pohjaton. Surtavia asioita oli niin tavattoman paljon".

Pohjanmaalla Elvi hakeutui Lapuan emäntäkouluun. Se toi ikäviin asioihin muuta ajattelemista. Koulu kes-

ti kuusi kuukautta ja mukana oli **Musakan Hannakin** Vernitsalta.

Toisessa lähdössä mukaan otettiin koko karja. Elvi lähti ajamaan 10-päistä lehmälaumaa. Matkan määränpää oli Jyväskylä ja sieltä edelleen Uuraisiin. Aikaa kului kolme viikkoa ja matkaa kertyi 600 kilometriä. Se oli fyysisesti ja psyykkisesti raskas matka.

– Nuorena ihminen jaksaa tavattoman paljon, kun pakko. Paljon pahempaa ne samanikäiset pojat siellä rintamalla joutuivat kestämaan, totesi Elvi.

Lopullisen pysyvän kotipaikan Pärssiset saivat Ikaalisten Vatsiaisista. Elvi kertoi, että hän hoki vanhemmilleen, "metsään en ainakaan mene". Kaunis paikka löytyikin, avaruutta ja järvimaisema. Sopeutumista helpotti, kun naapureiksi tuli tuttuja vernitsalaisia, Ukkoset, Pitkäset, Lukkarit, Kaasalaiset. Moni tilan saaja luopui metsätilastaan, eikä aloittanut raskasta pello-raivausta. Viljami Lappalainen ja Kiurun veljekset ainakin myivät tilansa ja muuttivat Helsinkiin hieman helpompiin töihin.

Uusi koti nousi Ikaalisiin

Sodan jälkeinen aika oli meille kaikille karjalaisille valtaisa rakentamisen aikaa. Pärssisille valmistui asuinrakennus sekä kaikki maatalouteen tarvittavat

Elvi ja Matti Grönmanin perhe 1950-luvulla Ikaalisissa, edessä lapset Seija ja Markku.

rakennukset. Elvi kävi kutomokurssit ja kangaspuut helskyttivät mattoja ja muita kudonnaisia kodin kaunistukseksi.

Tietysti tehtiin tuttavuutta paikkakunnan asukkaiden kanssa. Ja tutkimuksen mukaan innokkaimpina näissä tutustumisessa ovat olleet nuoret, puolin ja toisin, ilman ennakkoluuloja, niin Ikaalisissakin.

Naapurikylästä Vatulasta salskea **Matti Grönman** oli yhteisissä karkeloissa kat-

sellut Elviä "sillä silmällä". Elvi vastasi hymyllä. Ja siitä se vaan lähti, alettiin seurustella.

Sodasta ei puhuttu sanaakaan, sillä kumpikin tiesi tasan tarkkaan, mitä sota on. Sitä ei tarvinnut kirjoittaa lukea. Matti oli ollut rintamalla monta vuotta ja sotasairaalan kautta palasi kotiin sotainvalidina. Hän tunsu sodan raakuuden kaikin aistein, myös ihollaan.

Elvi, kaksi kertaa kotinsa menettäneenä oli paennut

lehmien kanssa vihollisen tykkitulen ja lähestyvien venäläisjoukkojen alta. Usein tauko hetket jäivät hyvin lyhyiksi. Suomalaiset sotilaat totesivat usein huolestuneina: "Koittakaa jaksaa kii- rehtiä eteenpäin, ryssät ovat niin ja niin lyhyen matkan päässä".

Elvin ja Matin kohdantesa tämä kaikki oli nyt takanapäin. Ei ollut tykkitul- ta eikä kovia komentosanoja. Oli uusien tuntemuk- sien aika. Miten hyvältä tun- tui olla ihastunut, rakastu- nut ja puhua kauniita lau- seita, pehmeästi, lempeästi. Ja kaikkien vastoinkäymis- ten jälkeen rakentaa toi- veikkaina yhteistä tulevai- suutta.

Elvi ja Matti vihittiin olympiavuonna 1952. Vihkimisen jälkeen Elvi muutti miniäksi Grönmanille, jos- sa pariskunnan työ jatkui maataloudessa ja karjanhoi- dossa.

Yhteiselämässä elettiin elä- män kevättä, syntyivät odo- tetut lapset **Markku** ja **Sei- ja**. Matti Grönman oli monissa yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä. Hän kuului Säästöpankin isän- nistöön, Maito-Pirkan hal- litukseen, oli kärkeä oikeu- den lautamiehenä ym. ym.

Elvillä suuren talon emäntänä oli kädet täynnä työtä. Navetassa 10 leh- mää ja muu karja lisänä. Ja tietysti lapset ja kodinhoito vaativat osansa. "Mutta pa- rasta aikaa se on ollut, kun se työtä ja vaivaa on ollut", toteaa Elvi näin jälkeen- päin. Vuodet kuluivat, lap- set kasvoivat. Seija-tytär pääsi ylioppilaaksi ja val- mistui merkonomiksi. Markku tunsu maamiehen elämän omakseen, eikä ha- lunnut oppikouluun. Hän kävi maamieskoulun.

1988 oli surun vuosi. Matti-isäntä sai sydänin- farktin ja nukkui pois. Elä- mä täytyi järjestää uudel- leen. Markusta tuli isäntä. Lypsykarja hävitettiin ja Markku pitää tilalla liho- tuskarjaa. Elvi asuu Mar- kun kanssa kahdestaan ja toteaa, "tällä hetkellä tämä olo kolmen lapsenlapsen mummona on oikein mu- kavaa aikaa. Toivottavasti saan vielä pitkään asua tääl- lä kotona." Seija perhei- neen asuu Parkanossa ja lapsenlapset ovat aina mie- luisia vieraita mummulle.

Elvin vointi korkeasta iästä huolimatta on kohta- lainen. Jalat hänen sanojen- sa mukaan ovat vähän "hu- terat", joten rollaattoria tar- vitiaan. Mutta pää on terä- vä kuin partaveitsi. **Pentti Lappalainen** vei hänelle viime keväänä tunnistetta- vaksi valokuvan Vernitsan äitienpäiväjuhlasta vuodel- ta 1930, jossa oli 60 äitiä ja toinen mokoma lapsia. Elvi tunnisti melkein kaikki hen- kilöt. Kuva ja luettelo hen- kilöistä julkaistaan myö- hemmin lehdessä.

Ja tietysti Karjalassakin on käyty. "Seija-tyttäreni kanssa kävin kerran ja se kerta riitti. Kodista ja naa- puritaloista ei ole mitään jäljellä. Mutta yksi sykäh- dyttävä näky oli Laatokan Pitkäniemi lapsuuden hiek- karantoiheen". Elvin ma- kuuhuoneen seinällä on nyt valokuvasuurennos tauluna Pitkäniemen rannasta. "Sitä katsellessa tulee niin levolli- nen olo", toteaa ensi vuon- na 90 täyttävä Elvi Grön- man.

Kiitokset Elvi tapaami- sesta ja oikein hyvää terve- yttä. Terveisesi tutuille ver- nitsalaisille menevät tässä nyt lehden välityksellä.

SALME RINTALA

Pyhäjärven sankarihaudalla heinäkuussa 2011

Olimme 18.7.-21.7.2011 käymässä taas kerran äitini synnyinpaikalla Pyhäjärvellä. Siellä ollessam- me tuli kuluneeksi tasan 70 vuotta, kun Pyhäjärven sankarihautausmaalle haudattu enoni **Eelis Musakka** kaatui Ruskealassa. Vietimme sankarihaudalla pienen muistotilaisuuden enolleni ja muillekin pyhäjärveläisille sankarivainajille. Kanssamme haudalle tulivat myös muut Musakan Lomarannassa majoittuneet. Kukat ja kynttilän haudalle oli laskemassa kanssani serkkuni poika Pasi Musakka. Runojen lisäksi lauloimme haudalla Veteraanien iltahuudon ja Suvivir- ren. Tilaisuus oli kaunis ja koskettava. -LEA PIHO

Kiitos teille Pyhäjärven pojat jotka aikoinaan sodan tulles lähditte te Suomen maata suojaamaan. Täällä teit on monta miestä lepäämässä vierekkäin muistoanne kunnioittaa saamme matkallamme näin.

Paljon oli unelmia teillä varmaan kullakin sodan jälkeen kunhan taasen palaatte te takaisin Kovan hinnan jouduitte te maamme vuoksi maksamaan elämänne saitte antaa uhriks vapaan Suomen maan.

Kallis oli myöskin uhri, jonka joutui maksamaan koko karjalainen kansa, kun jäi kodit rajan taa. Evakkoon kun lähtivät he kaikki silloin aikanaan emme osaa arvatakaan heidän suurta suruaan.

Tänään meil' on mahdollisuus muistoanne vaalia kukat teille sotaurhot, kiitollisina laskea. Rauhallisna täällä saatte ikuunta nukkua oman kirkkomaanne mullat teillä on nyt peittona.

Eelis-enolle 20.7.2011

Täällä lepää Eelis-eno ikiuntaan rauhaisaa tänne hänet äiti tahtoi, multaan oman kotomaan. Ruskealan kentillä hän kaatui puolest' isänmaan nuorimmaisen lapsensa näin joutui äiti hautaamaan.

Eelis-enoon tutustua en mä saanut milloinkaan mutta äiti, tati, enot, kertoi paljon aikanaan. Pikkuveljen menety ei heiltä jäänyt unholaan hautansa kun täytyi jättää, tänne kauas rajan taa.

Eelis-enon kuolemasta tulee tänään päivälleen seitkyt vuotta kuluneeksi, muisto säilyy edelleen. Eivät päässeet sisarukset haudallensa aikanaan, nyt on meillä mahdollisuus vaalia tääl' muistoaan.

Koko suvun puolesta me sytytämme kynttilän Pyhäjärven kirkkomaalle, jonka mullas lepää hän. Nöyränä nyt päämme painuu, kiitos sulle enomme kun sä oman elämäsi uhrasit näin vuoksemme.

Terttu Lukkarilalle marjastus on ollut tärkeä harrastus

Terttu Lukkarila täytti viime kesäkuussa 89 vuotta Ikaalisten Kilvakkalassa. Hän on viisi päivää vanhempi, kuin entisen naapurikylän tyttö Elvi Pärssinen. Tertun syntymäpaikka oli Pyhäjärven Sortanlahti, joka hänen mielestään on ollut hänen elämänsä paras paikka asua. Vanhemmat olivat **Lempi ja Iivari Lukkarila**, ja hän oli vanhempiensa ainoa lapsi. Tertun äidin äiti **Liisa Paaso**, o.s. Naskali, oli Sakkolasta.

Lukkarilan talo oli leipuri Bruunin tontin vieressä ja Bruunin Kaija oli Tertun paras ystävä, josta on runsaasti muistoja:

– Kaija oli valtavan energinen, tosi hauska tyttö. Hän saattoi tulla tupsahtaa meile ja jo oven suusta hihkaisi äidilleni ”tanssitaan Lempi vähän spaterspania”. Ja niin Kaijan helmat vaan heilahdelti, kun tanssittiin ympäri tupaa.

– Sortanlahden koulussa olivat opettajina Ilmari ja Naimi Tuohino. Joitakin luokkatovereiden nimiä on vielä muistissa, Ester Nahkurí, Maija Rampa, Maija

Kymäläinen, Helvi Musakka, Tscherbakoff’in Paa-vo ja Yrjö. Me tytöt olimme vähän salaa ihastuneita Yrjöön, se oli niin komea poika. Bruunin Kaija pisti kuitenkin paremmaksi. Hän sanoi menevänsä naimisiin Yrjön kanssa. He olivat olleet jo kävelyllä niemen nokassa. Kaija sai sapiskaa äidiltään. ”Herkii tyttö huputtelemast, ei 13-vuotiaat mihikää naimisii mää”.

Tertulle on jo lapsesta lähtien metsä ollut hyvin merkittävä tekijä. Paime-nessa täytyi tietysti olla vähän pakostakin, mutta hänestä tuli intohimoinen marjastaja. Sortanlahdessa liikkui paljon laivoja matkustajineen ja Terttu myi heille marjoja. Kauppa kävi hyvin.

Sortanlahti poikkesi rakenteellisesti muista Pyhäjärven kylistä. Siellä oli vilkasliikenteinen satama. Nuoret kokoontuivat kesäiltana aallomurtajalla ja majakalla. Oli neljä kaup-
paa ja matkustajakoti. Ky-
lässä liikkui paljon vieraita ihmisiä ja niistä oltiin uteli-
aan kiinnostuneita. Kone-

Kaksi Karjalan neitoa. Toinen kansallispuikainen Terttu Lukkarila on syntynyt Sortanlahdesta.

vitsan munkit olivat myös tuttu näky kylässä.

Talvisota runteli pahasti Sortanlahtea. Rakennuksista oli pystyssä vain Haahdin talo ja Ramman Martin

navetta. Lukkarilan perhe ajautui talvisodan evakossa Töysään. Takaisin Sortanlahteen he palasivat vasta elokuussa 1943 ja ehtivät olla siellä vain vuoden.

Viimeinen lähtö vei Lukkarilan perheen Korpilahden ja Saakosken kautta Ikaalisiin. He olivat jonkin aikaa evakossa Tapiaisen talossa, kunnes ostivat oman talon Kilvakkalan kylästä.

Lukkarilan talon tontti sisälsi vain kasvimaan ja puutarhan, mutta he vuokrasiivat heinämaata lisäksi. Lempillä oli pari lehmää ja pienkarjaa hoidettavana. Terttu pääsi töihin Kilvakkalan karstaamolle ja olikin siellä karstaamon lopettamiseen asti 20 vuotta. Sen jälkeen hän siirtyi Ikaalisten meijeriin, ja kun se lakkautettiin niin jatkoi työtä Kyröskosken meijerissä. Ja senkin lakkauttamisen jälkeen hän oli Ikaalisten Toivolansaa-
ren vanhaikodin pesulas-
sa, josta jäi eläkkeelle.

Yksi harrastus ylitse muiden on Tertulla ollut marjastus. Hän on elämänsä aikana poiminut satoja litroja mustikoita, puolukoita, lakkojakin. Kaikki oman tarpeen ylijäämä on myyty ja hyvin menivät kaupaksi. Suurin ostaja oli Toivolansaa-
ren vanhainkoti. Joskus laitoksen keittäjä Terttu Laaksonen oli keruussa mukana. Metsiä samoilles-
sa hän oppi tarkoin tunte-
maan parhaat marja- ja sie-
nipaikat. Ja metsässä muu-
tenkin oli vaan niin rauhal-
lisen hyvä olla.

Terttu on tehnyt ikänsä ruumiillista työtä ja tämän lisäksi ollut hyvin liikunnal-

linen, joten liikakiloja ei ole liiemmästi. Hän on ollut Pyhäjärvi-juhlien vakiokävijä hoikkana kauniissa kansallispuvussaan. Nyt ei juhliin enää pääse. Tapahtumat täytyy lukea vain lehdestä.

Karjalanmatkoja hän on tehnyt toisen sortanlahtelaisen, Suoma Saarisen, kanssa jo 15 kertaa. Hän toteaa: ”Eihän siellä ole mitään entisestä Sortanlahdesta, mutta siihen maisemaan tuntee vaan aina vetoa, ja onhan siellä Laatokka ja Ruskeahiekka ja monet muut tutut paikat”.

Nyt on matkustelut matkustettu. Terttu asuu kotonaan, mutta kulkemisessa tarvitaan tueksi rollaattoria. Kaikkein harmittavinta hänestä on se, kun ei enää pääse metsään. ”Se on kuin tauti, sinne aina tekee mieli”. Kotitaloa on vuosien varrella remontoitu kaikilla mukavuuksilla ja Tertun sanoin, ”hyväähä täs on olla.” Terttu asuu yksin, mutta kotiaavustaja käy säännöllisesti ja tarvittaessa turvarannekkeella saa avun pikaisesti. Elämänmyönteisen Tertun sanoin, ”kaik on olosuhteisii nähe oikein hyväst”.

Kiitos Terttu tapaamisesta ja oikein hyvää vointia odotellessa tulevaa 90-vuotispäivää.

SALME RINTALA

Muistokirjoitus

Jos **Elon Mirja** saisi vielä lukea tämän muistokirjoituksen itsestään, hän säästäisi sen iltapäiväkahvien aikaan. Hän keittäisi hyvät kahvit, leikkaisi palan itse tekemäänsä raparperipiirakkaa ja istuisi maisemapaikalle nautiskelemaan. Vaikka Mirja heräsi aamulla aikaisin ja paineli sen jälkeen menemään kuin pieni pupu, hän muisti aina juoda iltapäiväkahvit kaikessa rauhassa.

Muuten Mirja oli alati liikkeessä, ei velvollisuudesta eikä stressistä, vaan vahvasta sisäisestä palosta. Mirjassa oli energiaa ja elämänhalua enemmän kuin kymmenessä keskivertomimmisissä. Lapset muistavat Mirjan valittaneen tasan kerran: kun viisaudenhammas oli poistettu. Se oli myös ainoa kerta, kun perhe näki Mirjan makaavan sohvalla.

”Minä en sohvalla makaile”, Mirja kommentoi ihan viime aikoinaan.

Mirja oli liikkeessä myös syntyessään ja lähtiessään pois tästä maailmasta. Mirja syntyi evakossa Alavudella 20.2.1940, **Helena ja Elias Häsän** toisena lapsena. Perhe oli lähtöisin Pyhäjärveltä, ja sinne se myös palasi, kun Mirja oli pari-vuotias. Toisella kerralla Häsät asettuivat Uuraisten kautta Huittisten Vesiniitylle ja rupesivat pitämään

Mirja Elo – Elämänpaloa ja mustikoita

pientä maatilaa. Mirja juoksi kuulemma jo lapsena paikasta toiseen.

Mirja menehtyi 71-vuotiaana, 7. kesäkuuta 2011 palatessaan uimasta kotiin Hyvinkäälle. Rattijuoppo ajoi kesäiltana pyöräilijän päälle.

Esikoinen maalasi äidin muistoksi ristin asfalttiin.

Perhe käyntikorttina

Jos Mirja lukisi tätä kirjoitusta, hän lohkaisisi jotain humoristista. Hymyilisi sil-

mät sikkaralla ja olisi ylpeä siitä, että perhe sai jotain yhdessä aikaiseksi. Mirja halusi aina yhdistää perheen, ja nyt viimeistään hän on sen tehnyt.

Perhe oli Mirjalle kaikki kaikessa. Hän eli perheen vuoksi, muttei perheen kautta. Siksi hänessä ei ollut yhtään marttyyrin vikaa. Perheenäitinäkään Mirja ei koskaan unohtanut viilata kynsiään.

Mirjan lähiperheeseen kuuluvat aviomies Pekka,

lapset Pasi, Susan ja Lasse puolisoineen sekä lastenlapset Paavo, Emmi, Tuure ja Isa.

Mirja järjesti koko poppoolle teatterireissuja ja joulujuhlan aina ennen kuin lähti Pekan kanssa joululomalle Thaimaahan. Jokaisella lapsenlapsella oli viikoittain omat mummilapäivät, jolloin tehtiin karjalanpiirakoita, harjoiteltiin pianoläksyjä tai juteltiin syvällisiä. Mirjalla oli aina aikaa.

Keikyästä kotoisin olevan Pekan kanssa Mirja alkoi seurustella jo 16-vuotiaana. Heinäkuun 1. päivä olisi ollut parin 50-vuotishääpäivä.

Mirjasta ja Pekasta tuli vuosien varrella toistensa parhaat kalakaverit. Elojen mökillä Hangon Tvärminnessä kalaa saatiin niin, että Pekka souti ja Mirja nosti verkot. Pari teki kaiken yhdessä, mutta kummallakin oli myös oma elämä.

Sisukkaana naisena Mirja ajoi esikoisen synnyttyä ajokortin, vaikka Pekka vastusti. Englantia hän alkoi opiskella viisikymppisenä ja puhui sitä lomamatkoilla rohkeasti.

Mirja oli hengeltään yrittäjä. Kun lapset olivat pieniä, Mirja ompeli kotona tilauksesta vaatteita. Myöhemmin hän piti iltalukion kahvilaa ja hoiti samalla perheen metallialan yrityksen toimistotyöt. Viimeiset vuodet ennen eläkeikää Mirja toimi koulun keittolan

emäntänä. Perhe oli silti aina Mirjan päätyö ja käyntikortti.

Pyhäjärvelle Mirja palasi kolme kertaa, viimeksi vuonna 2009. Pikkuveli Risto muistaa, miten Mirja liikkui nähdessään kotitalon tutut tapetit ja puuhellin kaakelit.

Aurinkoinen niksipirkka

”Haluan olla vanhana yhtä reipas ja nuorekas kuin mummi.”

”Oikea niksipirkka. En jäänyt koskaan ilman neuvoa.”

”Mirja salli lasten elää leikeissä unelmaansa, tuntea itsensä kauniiksi ja rohkeaksi. Kannusti siihen, että kaikki on mahdollista.”

”Teki eikä meinannut.”

”Osoitti meille lapsille rakkautta luottamuksella ja vapaudella. Saimme tehdä omat valinnat.”

”Mirjalla oli kaikki aina hyvin.”

”Sai aikaan retkitunnelman. Järjesti keitot kalliolle ja muuta.”

”Koti, ruoka, piha, mökki ja itse Mirja olivat aina tiptop.”

”Mutsi oli projektipäällikkö.”

”Teki lähiruokaa jo ennen kuin siitä tuli trendikasta. Eli hyvin askeettista, yksinkertaista elämää: kala vedestä ja peruna maasta. Sanoi, että maasta pitää ottaa, mitä maa antaa. Ylpeili, miten vähän heillä tuli jätettä.”

”Loi ympärilleen turvaa ja luottamusta myönteisellä olemuksellaan.”

”Innoistui niin, että silmät loisti.”

”Mummin Brita-kakku oli maailman parasta.”

”Antoi erinomaiset elämän eväät läheisilleen.”

Tällaisena me sukulaiset ja ystävät Mirjan muistamme. Aina aurinkoisena, ihanana ihmisenä. Ja tietenkin innokkaana mustikanpoimijana: Mirja poimi mustikoita niin kauan kuin niitä metsässä riitti.

Tvärminnen mökistä tuli Mirjalle tärkeä paikka, ja ihan kuin hän eläisi siellä vieläkin. Meri, kallio, heinät ja perhoset muistuttavat kaikki Mirjasta.

Täysillä eteenpäin

Mirjan vankka elämänohje oli, että vaikeuksiin ei pidä jäädä rypemään, vaan mennä täysillä eteenpäin. Siksi hän haluaisi, että kukaan meistä ei jäisi häntä liaksi suremaan.

Mirja haluaisi, että me muistaisimme elää jokaisen hetken täysillä. Että ihailisimme kesän kukkasia, pitäisimme lähimmäisistämme hyvää huolta ja tekisimme, mitä sydämessämme janoamme.

Ennen kaikkea hän haluaisi, että poimisimme metsät tyhjiksi mustikoista.

Kummityttö TIINA HÄMÄLÄINEN

Tytär SUSAN ELO

Juhannus Karjalassa oli kuin kaunista unta

Jälleen kerran läksin matkaan suuntana Karjalan kunnat. Mukanani olivat tyttäreni **Paula Liimatainen**, hänen miehensä **Antero** ja lastenlastenlapseni **Helmiina** ja **Oona**.

Matkanjohtajana toimi kymmeniä matkoja luotsannut **Heli Salminen** ja autonkuljettajana **Olli Lönnberg**. Poimimme matkustajia matkan varrelta ja suuntasimme kohti Värtsilää. Jouduimme kantamaan kaikki matkatavaramme tullen tarkastukseen ja siellä viivyimme jonkin aikaa. Ensimmäiseksi suuntasimme Sortavalaan, jossa majoituimme hotelli Seurahuoneelle.

Sortavalaa kutsutaan myös Laatokan helmeksi. Siellä asuu nykyään 32000 ihmistä, mutta vain sormin laskien suomalaisia. Tors-taisin siellä kuullaan tunti suomenkielistä ohjelmaa radiossa ja kerran päivässä uutiset. Kaupungilla on paljon suomenaikaisia vanhoja rakennuksia, jotka ovat korjaamatta ja huonossa kunnossa.

Seuraavana aamuna lähdimme kantosiipialuksella kohti Valamon luostaria, jonne on Sortavalasta merimatkaa 33 kilometriä. 1000-luvulla munkit Sergei ja Herman perustivat sen. Nykyisin luostarissa käy parhaimmillaan kesällä jopa tuhat turistia päivässä ja sinne on myös suora laivayhteys Pietarista. Tänä päivänä luostarissa asuu noin 200 munkkia ja 150 siviiliä on töissä siellä. Saarella toimii pieni yhdyskunta, koulussa on 11 oppilasta ja lisäksi 5 päiväkotikäistä.

Sodan jaloista munkitkin ovat lähteneet kaksi kertaa evakkoon. Vuonna 1956 viisi munkkia palasi Valamoon ja uudelleenrakennus alkoi hiljalleen. Edelleen käynnissä oleva remontti on kestänyt jo pari-

kymmentä vuotta. Neuvostoaikana ei jumalanpalveluksia ollut. Saarella toimi merisotakoulu ja pääkirkko toimi perunavarastona.

Luostari saa valtiolta vähän avustusta, mutta elää pääasiassa lahjoituksilla ja turismilla. Jumalanpalvelukset kestävät arkisin kolme tuntia, sunnuntaisin seitsemän tuntia ja juhlapyhinä on jopa 36 tuntia kestäviä palveluksia.

Saarella on säilynyt 700 vuotta vanha alkuperäinen hautausmaa. Alakerran lämmitettävä talvikirkko on upea, kunnostettu ja siellä on yli 200 restauroitua maa-lausta ja neljä riviä ikoneja, joihin on käytetty runsaasti lehtikultaa. Kirkossa on ihmisiä tekevä paikka, min-kä edessä ihmiset käyvät pyytämässä apua esimerkiksi sairauksiin, sekä kirkon ihme, itkevä ikoni, josta valui öljyä kymmenen vuotta sitten. Yläkerran kesäkirkossa ei ole lämmitystä ja maalaukset ovat yhä entisöimättä.

Valamosta palattuamme grillasimme ja kahvitelimme. Matkalla poikkesimme katsomassa Lahden-pohjan raunioitunutta kirkkoa, jonne mahtui aikanaan 3000 henkeä, sekä Räisälän kirkkoa, joka toimii nykyään teatterina. Se olikin yllättävän hyvässä kunnossa, siisti ja on paikakuntalaille tarpeellinen.

Ohitimme Käkisalmen tällä kertaa ja ajelimme Musakan lomarantaan ruokailulle, uimaan ja saunomaan. Kuulin Antti Musakalta, että siellä oli käynyt korpilahtelaisia hiljattain Jorma Saarisen kyydittämänä.

Seuraavana päivänä jatkoimme matkaa Käkisal-mesta Antti Musakan opastamana. Käkisalmissa asuu noin 20 000 ihmistä ja se on nykyään vilkas paikka, josta on rautatieyhteys Pie-

tariin ja Sortavalaan. Suomen aikaan siellä oli asukkaita vain 5000. Suomalaisia taloja asutaan edelleen, vaikka paljon puutaloja paloi talvisodan pommituksissa. Teimme myös ostoksia Käkisalmen torilla. Lapsilla on kolmen kuukauden kesäloma koulusta, eikä juhannusta Venäjällä vietetä.

Kiertelimme rajan pinnassa Raudussa, Koukkuniemessä ja Kirvesmäessä. Ihastelimme Vaskelan koskea, joka yhtyy Taipaleen-jokeen. Se jatkaa matkaansa Metsäpirtissä Suvantojärveen ja sieltä edelleen Kiviniemeen ja Laatokkaan. Ruokatauolla Metsäpirtissä jotkut uskaltautuivat uimaan Laatokassa.

Olihan ikimuistettava juhannusaatto. Lomarannassa, minne oli järjestetty yhteistä ohjelmaa ja kokko paloi Pyhäjärven rannalla.

Seuraava päivä oli varattu Konevitsan luostarissa käyntiin. Luostarin perusti v. 1393 munkki Arseni. Et-siessään luostarille sopivaa paikkaa hänen veneensä ajautui myrskyssä kolme kertaa tämän saaren rantaan ja hän piti sitä Jumalan merkinä. Vuonna 1398 rakennettiin kivikirkko Jumaläidin kunniaksi. Kirkkoa ympäröi nelikulmainen kehä rakennuksia.

Saapuessamme luostarisaa-relle vieraita tervehti torvi-soittokunta. 1990-luvulle asti saari toimi sotilastukikoh-tana. Luostarin uudelleen syntyminen alkoi 1991 ja sen kunniaksi vietettiin parhailaan Arseni Konevitsalaisen 20-vuotisjuhlapäivää. Olimme juhtamessussa mukana. Kävelimme myös saarella kierroksen katso-massa Kasanin Jumaläidin skiittaa ja Hevoskiveä rukoushuoneineen. Nykyään luostarin veljestyksessä on 25 munkkia. Lähdettyämme laiturista hienoisten sadepi-

Suoma Saarisen entisellä kotipaikalla vas. Antero, Oona, Suoma, Helmiina ja Paula Liimatainen.

saroiden saattelemana koin, että ne olivat siunauksen pisaroita, koska Sortanlahteen päästyämme sade lakasi ja aurinko alkoi paistaa.

Tultuamme välillä Lomarantaan lähdimme perheeni ja Antti Musakan kanssa vielä iltakierrokselle. Halusin näyttää yksityiskohtaisemmin rakkaita paikkoja. Aloitimme Sortanlahden kotipihaa. Siellä olivat vielä jäljellä äitini istut-tama ruusupensas sekä isäni tekemä perunakuoppa.

Kävimme myös Pyhäjärven rannalla Enkkuan mummolan paikalla sekä Sakkolan kirkolla, missä olin työssä välirauhan aikana ja mistä läksin toisen kerran sotaa pakoon kesällä 1944. Näimme 1939-44 so-tiemme muistopatsaan Keljassa Suvantojärven rannassa. Katselimme siinä mäen törmällä paikkaa, jossa ker-roin käydyin kovan ja ratkaisevan taistelun joulupäivänä 1939.

Miten suurta kiitollisuutta tunsimmekaan!

Tyttöistäkin oli mielenkiintoista nähdä itse niitä paikkoja, joista olen paljon ker-tonut sekä erilaista kulttuu-

ria. He tutustuivat tällä matkalla Karjalassa oleviin juuriinsa. He halusivat innokkaasti nähdä entisen kotipaikkani. Myös luostarit olivat nuorille ainutkertaista katseltavaa.

Poislähtöpäivänä otettiin vielä perinteinen yhteiskuva ja Tenkasen trio lauloi kauniisti Reppurin laulun. Poikkesimme paluumatkalla Tali-Ihantalan muistoki-

vellä ja Portinhoikassa, minne on haudattu 4000 venäläistä. Ja tietysti kävimme myös Mannerheimin linjal-la Muolaassa sekä kauppahallissa Viipurissa. Loppumatka sujui leppoisasti kotia kohti.

Kiitos kaikille mukana olleille ja hyvää loppuke-sää.

SUOMA SAARINEN

Lapsuudenmaisemissa

Nyt jääkää kotipiha ja rannat rakkaat Laatokan, muistoissani ain mukanani kulkekaa; koulupolku, lehtipuut, petäjäikkö ja niin hieno hiekkakangas. Kuuma hiekka jalkapohjaa poltti, käpysetkin tuttavuuta koitti, linnut liverteli iloisesti. Luulin, ainiaan tää sulaisuus nyt kesti.

Onnellinen lapsuusmaisemissa, kuin unta ihaninta ois. Kerran kokenut oon jotain taivaallista, nyt kaikki otettu on jo pois.

Sydämeni sopukkaan ne kätken aarteenani, otan sieltä kun mä muistoissani matkalle taas lähden lapsuusmaisemaani rakkaaseen.

SUOMA SAARINEN

Hernekeittoa haarukalla ja papalle rokat takintaskuun

Elämänmenoon Karjalassa kuuluivat perhejuhlat, häät, hautajaiset ynnä muut. Perhejuhlissa oli yleisesti ruokana hernekeitto, rokka. Niitä aikoja nyt vähän muistelen. Erään kerran häävieraisten joukossa oli nuori ja ujo poika. Kun sitten tuli syömisen aika, poika meni pöytään toisten mukana ja otti ruokaa niin kuin toisetkin, hernekeittoa myös. Sitten huomasi, ettei hänellä ollut lusikkaa, mutta haarukka ja veitsi oli, joten poika päätti tulla niillä toimeen, kun ei viitsinyt emänniltä lusikkaa pyytää.

Poika söi haarukalla sop-paa niin paljon kun soppaa haarukassa kesti, sitten loput sopasta joi lautasen reu-

nasta, ja häpesi kovasti, kun toiset pöydässä olevat naurivat pojan syöntiä. Mutta pojan vatsa tuli täyteen ja sehän se oli pääasia. Poika vielä vanhana miehenä muisti sitä hääreissua.

Sitten toiset häät, joissa nyt vieraiden joukossa oli yksi vanha mies, pappi. Pappa oli vähän humalassa, mutta ei paljon. Hän käveli ja hoki itsekseen, että on nälkä, ja joku hääatalon väestä kuuli pappin valituksen, ja otti juomalasin ja täytti sen hernekeitolla ja hivutti itsensä pappin viereen ja kaatoi hernekeiton pappin takin taskuun. Siitä ei pappi tietänyt mitään, eikä ole tietoa, milloin hän huomasi, että on evästä tas-

kussa. Se on varma, että takki piti pestä ennen kuin pappi lähti se päällä seuraaviin juhliin.

Sitten tuli taas häät. Ne pidettiin sunnuntaina, mutta pitkän matkan häävieraat tulivat jo lauantaina. Nyt oli taas vieraitten joukossa yksi poika, joka sie-tää mainita. Häävieraalle piti ruoka laittaa lauanta-iltana. Nyt oli pöydässä suolalahivipaleita. Poika luuli sitä jälkiruoaksi, ja varttui, milloin toiset sitä ottavat. Pojalle oli suuri pettymys, kun kukaan ei sitä enää ottanutkaan. Poikaa kiusasi koko yön, kun jäi jälkiruo-ka maistamatta. Sitten tuli sunnuntaiaamu, ja taas ruoka. Nyt poika oli tarkkana,

milloin toiset sitä ruokaa taas syövät, ja selväsi pojallekin, kun toiset ottivat sitä jo alkupaloina. Kuolemaansa asti poika muisteli sitä hääreissua, missä hän ensimmäisen kerran söi lohikala.

Kerronpa vielä toisenlaisista juhlista kotikylässäni, Rantakylässä, jonne valmisti kansakoulu vuonna 1928. Koulun johtokunta järjesti koulun vihkiäiset, sinne oli kutsuttu kunnan valtuusto, pappi ynnä muita vieraita. Johtokunta päätti tarjota vieraille tavallisuudesta poikkeavan päivällisen, siis ei hernekeittoa, vaan lohisopan. Jo syömisen aikana oli joku kunnanvaltuuston jäsen vä-

hän moittinut, että on tuhlattu liikaa kunnan varoja. Sitten kohta juhlien jälkeen paikallisessa lehdessä oli kirjoitus, että johtokunta tuhl-laa kunnan varoja, ja että hernekeitto olisi ollut ihan riittävä ruoka. Kirjoittajan nimeä ei ollut, vain nimi-merkki.

Vielä yksi juttu hautajaisista, joita vietettiin sunnuntaina. Hautajaisväelle oli hernekeitto. Hautajaisväen joukossa oli yksi etään-pää tullut pariskunta, joka jäi hautajaistaloon yöksi. Sitten maanantaiaamuna vieras pappi sanoi talon emännälle, onko talossa sel-tii (silliä). Onhan sitä pöydässäkin, sanoi emäntä, mutta se ei pappaa tyydyt-tänyt. Pappi sanoi, että

onko kokonaista silliä, ja emäntä toi sellaisen sitten papalle. Papalla oli tuppi ja puukko vyöllä, pappi pyö-rähti pihalle, otti kepin, te-roitti sen pään puukolla ja keihästi sillin keppiin. Tallossa oli puulla lämmitet-tävä hella, jossa oli silloin-kin tuli. Niin pappi paistoi sillin hellassa, sanoi sitten emännälle, että tuo ruislei-pää, ja joi piimää päälle ja sanoi, että nyt lähti nälkä pois. Ja pappi lähti kylläi-senä kotimatalle.

TAUNO TORKKELI
96-vuotias kirjoittaja asuu Hyvinkällä veteraanitalossa. Siellä ruokalassa käydessä on tullut mieleen näitä Pyhäjärven liittyviä juttuja.

Muistoja omilta rannoilta

Kesäkuun Pyhäjärvi-lehden pääkirjoituksessa **Pirjo Kiiala** esitti toiveen, että lukijat voisivat kertoa muistojaan omista rannoistaan lapsuutensa kotiseudulta.

Valitettavasti on niin, että näitä kertojia on enää hyvin vähän jäljellä, ja heistä monet, vaikka muistaisivatkin, eivät enää jaksa kirjoittaa. Onneksi käytössämme ovat kylien historiikit ja niihin tallennetut kerronnat. Katselin itselleni tutuinta Noitermaan seudun historiikkaa, sen ensimmäistä osaa, ja päätin lainata sieltä muutaman muistikuvan.

Kiimajärven ja Porsaanmäen kylät olivat Kiimajärven rannalla. Näin kiimajärveläiset muistelevat rantojaan: ”Kiimajärvi oli kylän kohdalla noin kaksi kilometriä leveä ja sen takana oli Tiituan kylä. Ranta oli loiva eikä jyrkkärantainen, kuten Porsaanmäen kohdalla. Komeat pähkinäpensaat antoivat elävyyttä rantaviivalle.

Hovilan rannassa kasvoivat koivuja ja lehmuksia. Itse ranta oli loivasti syvenevää hiekkarantaa, joten uimassa saattoi käydä missä vain, ja usein on käytykin uintimatkoilla omien peltojen kohdalla, mutta myös Hovilan ranta oli suosittu uintipaikka.

Helvi Virolainen muistaa, kuinka miehet kesäisin töistä päästyään menivät sinne uimaan. Naisilla oli omat pyykinpesupaikat ja kalastajien venevalkamat

Kiimajärven rantaa Porsaanmäen kohdalla, taustalla Kiislahtea. Nuoret miehet ovat Aleks Viskari, Erkki Nikunen ja AleksVuottilainen.

Elma ja Heikki Herra poikiensa Kaarlon ja Yrjön kanssa Kiimajärven rannalla kesällä 1943. Kuvan otti Väinö Iivonen.

olivat Hovilan rannasta Porsaanmäelle päin.”

Tein ensimmäisen Karjalan-matkani kiimajärveläisten seurassa. Matkalaiset tah-toivat päästä uimaan Kiimajärveen, mieluiten tietysti kotikylän rannalle, mutta Kiviniemestä otetut tak-sit veivätkin Tiituan rantaan, hyvälle hiekkarannalle kuitenkin. Voi sitä lähes hal-tioitunutta riemua, mikä oli

näillä entisillä lapsilla, kun sai uida kotijärvestä. Saat-toi hyvin kuvitella, miten mieluisia muistoja heille pal-lautui lapsuusajan uintiret-kistä.

Ja nyt, vuosikymmenien ikävän jälkeen saatiin olla Kiimajärven laineitten hy-väiltävinä. Se tuntui usko-mattomalta, siitä iloittiin ja ilon annettiin kuulua.

Kiimajärven itärannalla sijait-si Porsaanmäen kylä. Sen rannat olivat jyrkkä-mäkisiä, vain Kiimajärven-kylän puoleinen Nurkan-lahti oli matalaa.

Historiikin mukaan jär-vellä kyläläiset kalastelivat, talvella sen jäällä pidettiin kilpa-ajoa ja kesäiltais-in nuoret soutelivat rantave-sillä ”unelmoidenkin”. Kuismanranta, Onnensuu ja

Jaaman Virolaisen rannassa jalava, vene ja Veikko, 1930-luvun alkupuolelta.

Hietaranta olivat ne paikat, joissa lapset kesäisin uivat mielin määrin, onkivat kaloja ja soutelivat. ”Kuisman rannasta muistan jokaisen ison kiven, jolla otimme aurinkoa”, muistelee **Elina Matikainen** (o.s. Kuisma). Näillä rannoilla myös uitettiin hevosia ja pestiin pyykkiä. **Toini Pelkonen**, (o.s. Vesikko), kertoo: ”Ei voi olla rantaa rakkaampaa kuin Hietaranta. Nurmi oli kuin pehmeintä samettia ja poukamassa valkoinen hiekka. Suuret tervalepät kurkotelivat oksiaan kirkkaaseen veteen, mistä lie joukkoon eksynyt yksi kiemura jalava. Kesä oli lämmin, emännät keittivät valkeaa pyykkiä. Pyykkäreille tuotiin kahvia, vastaleivotun leivän sisään oli voi mukavasti sulanut. Lapset saivat koko päivän pulikoida rantavedessä. Se oli onnen päivä.

Talvisin olivat mäet ver-taansa vailla mäenlaskussa. Meillä oli mäkeä ja tasan-koa, meillä oli useita kilo-metrejä kirkasvetistä Kiimajärven rantaa.”

Paarina, Jaama ja Tols-terniemi olivat kaikki Pyhäjärven rannalla. Lainaan vielä **Laura-Kyllikki Pietarisen** runomuotoista muistelua kotikylänsä Jaaman rannoista:

”Kylä vasten kirkkoa, Pyhäkylää / välissä siintävää vettä syvää. / Talvella kantoi siltä jään, / vieläkin silmissä ”viehkaten” nään. / Näen kirkkovenet Jaaman rannan, / sen kirkkaan veden ja kultaisen sannan. / Näen Virolaisen rannan lehmukset / ja hedelmät pähkinäpensaiden. / Näen naiset pyykkilaiturilla / ja pyykkit liehuvat pensahilla. / Ja kivillä leikkivät lapset / ja vanhukset harmaahapset, / jotka lasten kanssa aikaa viettivät / ja ”voileipiä” heittivät. / Kun verkot oli paikattu, kuivumassa, / ja iltaa työntä odottamassa, / että pääsis kalastamaan...”

Kooste
ANNA-LIISA
HEIKKILÄ

Lähde Noitermaan seudun historiikki

Tarina hevosen viisaudesta

Maanviljelijä Tauno Kaasalainen ja hänen viimeinen työhevosaensa Veku Äetsän Mäntysaarella huhtikuussa 1971. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

Jatkosodan aikana tapahtui rintamalla kaikenlaista. Oli paljon surua, mutta myös pieniä ilon hetkiäkin.

Kerran kävi niin, että sotilas oli kuljettamassa hevosesta lämmintä muonaa etulinjassa taisteleville miehille. Kaikki meni hyvin siihen asti, kunnes vihollisen puolelta alkoi kuulua tykin laukauksen ääniä. Hetken kuluttua sotilas hevosineen joutui ankaraan tykkituleen ja ryske oli melkoinen. Pelloissaan hevonen vauhkootui, karkasi ohjastajaltaan ja lähti laukkaamaan kohti vihollisen asemia. Niin siinä sitten kävi, että hevonen rattaaneen hävisi näkyvistä, eikä ohjastaja voinut sitä mitenkään estää. Suru oli suuri, koska hevonen, rattaat ja vieläpä kovasti odotettu lämmin ruoka kulkeutui naapurin puolelle. Mutta antaapas olla; tuli seuraava ilta ja etulinjassa olevat miehet näkivät uskomattoman tapahtuman. Sama hevonen, joka eilen juosten katosi naapurin puolelle, nähtiin lähestyvän täyttä laukkaa

kärkyt perässä kohti suomalaisten asemia. Hämmästyksesi oli suuri, kun karr-yihin oli lastattu täysi am-muskuorma! Hevonen oli siis kaikessa viisaudessaan käynyt vaihtamassa muo-nan ammuksiin, joita mo-lempia kyllä silloin tarvittiin.

Olen pohdiskellut tätä kuulemaani tapahtumaa usein mielessäni. Maanvil-jelijän poikana muistan, kun meilläkin oli aikoinaan kaksi hevosta. Tauno isäni oli ollut pienestä pitäen hevos-ten kanssa tekemisissä ja hänen kotonaan oli aina useita hevosia ja myös var-soja kasvamassa. Hän ker-toi hevosen oppivan sellai-seksi, kuin sen kouluttaa ja kasvattaa. Yksi hänen hevosistaan oli nimeltään Veku, joka oli luonteeltaan rauhallinen ja peloton, koo-kas ja voimakas, kerta kaik-kiaan esimerkillinen työhe-vonen. Me lapsetkin saimme nousta sen selkään rat-sastamaan. Huoletta sai nousta rekeen tai karr-yille, ottaa ohjakset käteensä ja istua - vähän nykäistä oh-

jaksista ja suulla ”maiskaut-taa” - vasta silloin lähdet-tiin liikkeelle. Toinen hevo-sista oli nimeltään Sirkku, joka käyttäytyi täysin eri tavalla. Vaikka se kuormaa tehdessä hamusi ruohoa tai söi säkistä kuivaa heinää, se samalla havainnoi hyvin tarkasti ohjastajan toimia. Oli toimittava ripeästi, jos ha-lusi ehtiä kyytiin karr-yille tai rekeen. Kun ajomies ta-voitteli ohjaksia, se jo lähti!

Ehkäpä tämä alussa ker-rottu sotahevonen oli vii-saasti havainnoimalla pää-telty joutuneensa vieraaseen porukkaan ja taitavasti vi-hollista ”puijaamalla” on-nistunut pääsemään sieltä omien puolelle edellä ker-rotulla tavalla. Tämä ker-tomus on samalla huomi-onosoitus kaikille suoma-laisille työhevosille, jotka sodan ja rauhan aikana eri-laisissa tehtävissä ja olosuh-teissa palvelivat uskollisesti ohjastajansa kanssa suoma-laista yhteiskuntaa.

Kaikkia lehtemme luki-joita tervehtien!

YRJÖ S.
KAASALAINEN

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen
puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen
Kallenk. 10
29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
yrjo.kaasalainen
@luukku.com

Hallituksen
varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg
Ryytimäentie 19 A 8
00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899,
juhaniforsberg
@gmail.com

Hallintoneuvoston
puheenjohtaja
Esko Pulakka
Kuljunperäntie 189
37200 Siuro
puh. 044 383 0867
esko.pulakka
@gmail.com

Pakaristen suvun joukko kisasi viiden viestinviäjän voimin; osa joukkueista kilpaili vain kolmen hengen voimalla. Alakuvassa Oiva Kaasalainen onnittelee Pensasmaa-Puputtien joukkuetta, joka oli kolmas.

Pakarisen suku pinkoi muistoviestin voittoon

Voimistelu- ja urheiluseura Kaiun muistoviesti kisattiin Pyhäjärvi-juhilla lauantaina 16.7. Sastamalan keskusurheilukentällä.

Järjestelyistä vastannut **Oiva Kaasalainen** kiittelee kaikkia seitsemään joukkuetta, jotka mukaan tulivat.

– Kiitos myös yleisölle

mahtavasta kannustuksesta ja tunnelman luomisesta sekä Sastamalan kaupungin liikuntatoimelle kaikesta tarvittavasta tuesta tämän kilpailun onnistumiseksi.

Kilpailun kuuluttajana toimi ansiokkaasti Pyhäjärvi Säätiön hallituksen pj. **Yrjö S. Kaasalainen**.

Kilpailun voittoon pinkoi Pakarisen suku, Marit ja Juhot. Heille meni Sastamalan Karjalaseuran lahjoittama kiertopalkinto. Muut joukkueet palkittiin ruisleivällä ja kiitoksin osallistumisesta tuhannen metrin viestijuoksuun.

TULOKSET:

1. Pakarisen suku: Mari ja Juhot, aika 2.32, juoksijat Jarmo Pakarinen, Marja-Leena Liuksiala, Juho Liuksiala, Kari Liuksiala ja Jorma Pakarinen

2. Alakylän Pyrinnön III -joukkue, aika 2.48, juoksijat Saku Metsälä, Tuomas Metsälä ja Juuso Metsälä.

3. Puputti-Pensasmaa, aika 2.52, juoksijat Jenni Puputti, Johanna Andersson, Lotta Siurola, Timo Pensasmaa ja Joni Puputti.

4. Ikaalisten Karjalaseuran Vernitsoisten joukkue, aika 2:58, juoksijat Arttu Harkunta, Sofia Niinimäki ja Rasmus Niinimäki.

5. NoiterMOI: Matti Sipposen vunut, aika 3.00, juoksijat Mila-Maria Uski, Ilkka Sipponen, Aapo Sipponen, Ilari Uski ja Tiitus Kuukkanen.

6. ”Savolaisen suku”, aika 3:02, juoksijat Matti Savolainen, Lenni Hakanen, Pertti Hakanen, Lari Hakanen ja Mika Ojala.

7. Sastamalan seurakunta, aika 3:59, juoksijat Ari Paavilainen, Päivi Vuoristo ja Marika Kiikala-Siuko.

Valmistuneet Pärssisen siskokset

Eveliina kirjoitti keväällä ylioppilaaksi Eurajoen lukiossa, ja **Viivi** valmistui yhteiskuntatieteiden maisteriksi Tampereen yliopistosta.

Heidän vanhempansa ovat Helena Lähteenmäki ja Timo Pärssinen. Timon isä on Arvo Matti Pärssinen Pyhäjärven Puikkosista ja äiti Eila Pärssinen (o.s. Kalliokoski) Ikaalisista. Arvon vanhemmat ovat Aune (o.s. Haakana) ja Matti Pärssinen. Kuva: Maria Tiitu.

Kankaanpään lukiossa on ylioppilastutkinnon suorittanut **Emma Noora Kortesoja**. Vanhemmat Leena o.s. Orhanen ja Ari Kortesoja, isovanhemmat Laura o.s. Hiiri ja Reijo Orhanen. Laura on Konnitsan Hiiriä.

Laitilan lukiossa valmistui ylioppilaaksi **Susan Niina Hannele Kiiski**, vanhemmat Sanna ja Jari Kiiski, isovanhemmat Marja ja Reini Kiiski. Marja syntyi Hinnerjoelta ja Reini Pyhäjärven Ylläppäältä. Kiiskit asuvat nykyisin Laitilassa.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon syksyn ensimmäinen kokoontuminen on ke 7.9.2011 klo 13.30, Koulukatu 12 Tampere (Karjala-Seuran kerhohuone). Kahvittelun ja arpajaisten lisäksi kerrotaan kesän kuulumiset. Tervetuloa Tampereen seudun pyhäjärveläiset!

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon syyskauden avaus Seija ja Antero Pärssisellä, Kiviniementie 424, 17120 PAIMELA. Aloitetaan iltapäiväkahvilla klo 14. Autot lähtevät Lahden torilta klo 13.30. Tervetuloa!

Perinteinen kolmen seuran, Vammalan, Äetsän ja Huittisten karjalaseurojen välinen kyykkäottelu pelataan pe 26.8.2011 klo. 18.00 Huittisten vanhalla urheilukentällä. Kannustusjoukot mukaan. Tarjolla pientä purtavaa ja kahvia. Tervetuloa! - Huittisten Karjalaseura.

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä**, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027. Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

PYHÄJÄRVI-tuotteita

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki**. 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

* **Isännänviiri** (suunniteltu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunniteltu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies**
Pirjo Kiiala puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murreseasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero ilmestyy syyskuussa, aineistot toimitukseen **pe 9.9.2011** mennessä, kiitos.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Esko Pulakka, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm):
kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 23%

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasementtie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki